

ΑΦΙΕΡΩΜΑ

**ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ
ΓΑΜΟΣ**

κατά τόν
Άγιο Νικόδημο
τόν Άγιορείτη
(1749–1809)
(Εισήγηση σέ Συνέδριο)

**Τ. 94
2002**

**ΠΟΛΥΤΕΧΝΗ
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ**

**ΕΚΔΟΣΗ
Π.Ε.ΦΙ.Π.
(8λ. σ. 2)**

**ΔΙΑΝΕΜΕΤΑΙ
ΔΩΡΕΑΝ**

ΔΩΣΤΕ ΤΟ ΚΑΙ Σ' ΑΛΛΟΥΣ

Γιά τό παρόν άφιερωτικό τεύχος.

Τό ειδικό αυτό ΑΦΙΕΡΩΜΑ στό μέγα θέμα «ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΓΑΜΟΣ κατά τόν Άγιο Νικόδημο τόν Άγιορείτη» (δλ. από σελ. 7 καί έξής), μεταφέρεται έδω από τά Πρακτικά του Α' Επιστημονικού Συνεδρίου: «ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ: ή ζωή καί ή διδασκαλία Του...» (21-23 Σεπτεμβρίου 1999, στό Ι. Κοινόδιο Όσίου Νικοδήμου, Πεντάλοφος - Γουμένισσας Κιλκίς). Τό θέμα τής Εισηγήσεως (του Διευθ. Συντάξεως τής «Π. Ο.») ήταν: «Η "Χρηστοθήεια" του Άγίου Νικοδήμου». (Ανάλυση Γ' Λόγου τής «Χ»).

Παρόλο πού τό Συνέδριο είχε επιστημονικό χαρακτήρα, καταβλήθηκε προσπάθεια τό κείμενο τής Εισηγήσεως νά είναι κατανοητό καί από τό μέσο Άναγνώστη, χωρίς νά χάνει σέ ακριβολογία-επιστημονικότητα. Γιατί ό Εισηγητής είχε κατά νουν ότι θά αναδημοσιευόταν στό Περιοδικό «ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ», ως ιδιαίτερα ένδιαφέρον τούς Φίλους Άναγνώστες, Πολυτέκνους καί Φίλους των Πολυτέκνων, αλλά καί κάθε Όρθόδοξο καί Φιλορθόδοξο. Βέβαια, όπως ξηγηούμε καί στή συνέχεια, τό ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ (τής Εισηγήσεως) έδω παρατίθεται συντομευμένο, ένω τά παρεχόμενα σ' αυτό στοιχεία είναι άρκετά. Όσοι όμως ένδιαφέρονται για περισσότερα πρέπει νά αναζητήσουν τά Πρακτικά του Συνεδρίου στό Ίερό Κοινόδιο Όσίου Νικοδήμου (Πεντάλοφος - 613 00 Γουμένισσα, τηλ.: 03430-42.314 καί FAX: 03430-20.548).

Στόν άνωτέρω τόμο των Πρακτικών δημοσιεύεται επίσης ή Εισήγηση του ίδιου Εισηγητή μέ τόν τίτλο: «Ο πρωτότυπος Βίος του Άγίου Νικοδήμου του Άγιορείτου», ένω στά Πρακτικά ειδικής Ημερίδας στό ίδιο Ίερό Κοινόδιο μέ θέμα «Όρθοδοξία καί Αίρεση» περιέχεται Εισήγηση του ίδιου μέ τό ένδιαφέρον καί επίκαιρο θέμα: «Η άκρότητα των μυστηρίων των Λατινοπαλικών ως αίρετικών». Καί για τίς Εισηγήσεις αυτές οι ένδιαφερόμενοι θά πρέπει νά άπευθύνονται στό άνωτέρω Ι. Κοινόδιο Όσίου Νικοδήμου, αλλά καί στό Σύλλογο «ό Άγιος Νικόδημος ό Άγιορείτης» (όδ. Ακαδημίας 78Δ - 106 78 ΑΘΗΝΑ, τηλ. 010-38.22.586 καί FAX 010-38.39.509), έντός του 2003.

ΠΟΛΥΤΕΚΝΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Έτος 25ο, άρ. 94 - Άπρίλιος, Μάιος, Ίούνιος 2002. Τριμηνιαίο δημοσιογραφικό όργανο τής «Πανελλήνιας Ένώσεως Φίλων των Πολυτέκνων» (Π.Ε.ΦΙ.Π.) - Ακαδημίας 78Δ - 106 78 ΑΘΗΝΑ. Τηλ.: 010-38.38.496, 38.22.586, FAX: 010-38.39.509.

- Ιδιοκτήτης: Π.Ε.ΦΙ.Π. - Εκδότης: Αντώνιος Ε. Άντανιου, τ. Διευθ. Έμπορ. Τραπεζ., Πρόεδρος Π.Ε.ΦΙ.Π. - Διευθυντής Συντάξεως: Άγιορείτης Μοναχός Νικόδημος Μπιλάλης, θεολ.-φιλολ.
- Υπεύθ. Τυπογρ.: Δ. Παπαδόπουλος, Copy Print Α.Ε., 18ο χλμ. Λεωφ. Μαρθίνου-Παλλήνη, τηλ. 010-60.38.590.
- Η «Π.Ο.» διανέμεται ΔΩΡΕΑΝ. ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ-ΕΙΣΦΟΡΕΣ προαιρετικές.
- ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ για τήν Π.Ε.ΦΙ.Π. καί τό έργο τής βλέπε στό τεύχος 95, σελ. 2.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ ΤΗΣ Π.Ε.ΦΙ.Π.:

- ΕΜΠΟΡΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (Κεντρικό, όδ. Σοφοκλέους 11), ΑΡ. ΛΟΓΑΡ.: 18950804.
- ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ (όδ. Σόλωνος), ΑΡΙΘΜ. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: 151/296047-89.
- ΑΓΡΟΤΙΚΗ (Κατ/μα Πανεπιστημίου 23), ΑΡ. ΛΟΓΑΡ.: 002 01 085180 21.
- ALPHA BANK (Κεντρικό) ΑΡ. ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΥ: 101-00-2002-080906.
- Χρειάζεται άποδεικτικό τής καταθέσεως προς έκδοση Άποδείξεως τής Π.Ε.ΦΙ.Π. για τήν Έφορία.

Ἄγιορείτου Μοναχοῦ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ (ΜΠΙΛΑΛΗ, πτ. Θ.-Φ.)
Η «ΧΡΗΣΤΟΘΕΙΑ» ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ*
ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟ (τῆς Εἰσηγήσεως, ὡς ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ).

1. Τίτλος καί ἐκδόσεις τοῦ ἔργου.

Ὁ πλήρης τίτλος τοῦ σπουδαίου αὐτοῦ βιβλίου τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, ὅπως ἀναγράφεται στήν πρώτη ἔκδοση εἶναι ὁ ἐξῆς:

«ΧΡΗΣΤΟΘΕΙΑ ΤΩΝ ΧΡΙΣΤΙΑΝΩΝ περιέχουσα λόγους ψυχωφελεστάτους δεκατρεῖς, ρυθμίζοντας ἐπὶ τό βέλτιον τά κακά ἤθη τῶν Χριστιανῶν. Πρὸς δέ (ἐν. περιέχουσα) καί τὰς κυριωτέρας ἐντολάς τῆς Παλαιᾶς καί Νέας Διαθήκης.

Φιλοπονηθεῖσα μὲν παρά τοῦ ἐν μοναχοῖς ἐλαχίστου Νικοδήμου τοῦ Ἄγιορείτου, νῦν δέ πρῶτον τύποις ἐκδοθεῖσα σπουδῇ συντόνῳ καί δαπάνῃ φιλοτίμῳ τοῦ πανιερωτάτου μητροπολίτου ἁγίου Ἰωαννίνων κυρίου Ἱεροθέου, εἰς κοινὴν ἀπάντων τῶν Ὁρθοδόξων ὠφέλειαν. Ἐνετίησι 1803», σελίδες 337.

Πιστὴ ἐπανέκδοση τῆς 1ης καί πρωτότυπης ἀνωτέρω ἐκδόσεως εἶναι μόνη ἡ 2η ἔκδοση, πού ἔγινε ἀπὸ τὸν Ἄγιορείτη Ἱερομόναχο Μακάριο Σκουρταῖο «ἐν Ἐρμουπόλει Σύρου, 1838», σελίδες 367.

Ἀναφέρουμε ἀπὸ τίς ὑπάρχουσες συνολικά 9 ἐκδόσεις μόνον τίς δύο πρῶτες, ὡς πρωτότυπες ἢ γνήσιες, ἐπειδὴ εἶχαμε στή διάθεσή μας ἀντίτυπο τῆς 2ης (τοῦ Μακαρίου Σκουρταίου, 1838), στήν ὁποία καί παραπέμπουμε γιὰ τὰ προλογικά στοιχεῖα. Ἐξάλλου ἀναφέρουμε καί τίς δύο τελευταῖες (8η, ἀπὸ τό Σωτ. Ν. Σχονᾶ, Βόλος 1957, μολονότι ἀναγράφεται ὡς 4η, καί 9η, ἀπὸ τό Βασ. Ρηγόπουλο, Θεσ/κη 1984, πανομοιότυπη μέ τὴν προηγούμενη). Γιατί γιὰ τοὺς Α΄-Π΄ Λόγους τοῦ Ἁγίου παραπέμπουμε στήν τελευταία-9η.

Τέλος μνημονεύουμε ἀπλά καί τίς πέντε (5) ἐνδιάμεσες ἐκδόσεις (3η-7η), οἱ ὁποῖες εἶναι οἱ ἐξῆς:

α) ἡ 3η-Χίος 1887, ἀπὸ τό Μοναχό Παχώμιο Ἀγιοπατερίτη τοῦ Προβατείου Ὁρους β) ἡ 4η-Κωνσταντινούπολις 1898, ἀπὸ τό Μοναχό Κωνστάντιο, ἐπίσης Ἀγιοπατερίτη καί Χιώτη γ-δ) ἡ 5η καί 6η-Σμύρνη 1900, ἐπίσης ἀπὸ τό Μοναχό Κωνστάντιο καί ε) ἡ 7η-Ἀθήναι 1902, ἀπὸ τὸν ἐκδότη-βιβλιοπώλη Ἰ. Νικολαΐδη.

Ἀλλὰ δυστυχῶς στίς προηγούμενες ἐκδόσεις 3η-7η, ἀλλὰ καί στίς 8η-9η ἔχουν ἀφαιρεθῆ τὰ προλογικά στοιχεῖα τῶν δύο πρώτων ἐκδόσεων, ἐνῶ ἔχουν καί προστεθῆ, μετὰ τοὺς Λόγους Α΄-Π΄, νεότερα στοιχεῖα (Βίοι Ἁγίων κ.ά.). Εὐτυχῶς ὅμως τό κείμενο τῶν Λόγων Α΄-Π΄ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου δέν ἔχει ἀλλοιωθῆ.

* **ΕΞΗΓΟΥΜΕ** ὅτι στό δημοσιευόμενο ἐδῶ **ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ** (τῆς Εἰσηγήσεως) ἔχουμε κάμει περικοπές-συντομεύσεις περιορίζοντάς το ἀπὸ 13 σελίδες μόνον σέ 4, ἐνῶ τό **ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ** (σελίδες 24) δημοσιεύεται στή συνέχεια αὐτοῦσιο-ὀλόκληρο (βλ. σ. 7 κέξ.).

ΓΙΑ ΚΥΠΡΙΟΥΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΗΜΟΥΣ ΚΥΠΡΙΟΥΣ

«ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ ΕΝΩΣΗ ΦΙΛΩΝ ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ» (Π.Ε.ΦΙ.Π.).

Διεύθυνση: Πρεσβέτης 8 - Κάτω Πολεμίδια, Ἁγ. Ἰωάννης, 4154 ΛΕΜΕΣΟΣ, τηλ. 25-567.933.

Πρόεδρος Συλλόγου: Ἀνδρέας Μανρουδῆς, θεολ.-καθηγ. Τηλεφωνική ἐπικοινωνία 6-11 μ.μ.

ΤΡΑΠΕΖΙΚΟΙ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟΙ Π.Ε.ΦΙ.Π. ΚΥΠΡΟΥ:

● ΤΡΑΠΕΖΑ ΚΥΠΡΟΥ, Ὑποκ/μα Παπαφλέσσα 1, Ἁγ. Ἰωάννης-Λεμεσός, ἀρ. Λογ.: **0341-01-031847.**

● ΛΑΪΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, Ὑποκ/μα Πάφου 2, Λεμεσός, ἀρ. Λογ.: **022-21017153.**

Ὡστόσο γιὰ ὅσους Ἀναγνώστες τοῦ συντμημένου αὐτοῦ πρώτου μέρους θά ἤθελαν περισσότερα στοιχεῖα γιὰ τίς ἐκδόσεις τῆς «Χρηστοθείας» παραπέμπουμε στὰ ἐξῆς «ΠΡΑΚΤΙΚΑ»:

α) τοῦ Ἀγιονικοδημικοῦ Συνεδρίου στή Νάξο: «**Νικοδήμου Ἀγορείτου τοῦ Ναξίου πνευματική μαρτυρία, Νάξος 8-11 Ἰουλίου 1993**». Τά Πρακτικά αὐτά ἐξέδωσε ἡ «Ἐταιρεία Κυκλαδικῶν Μελετῶν» στόν τόμο ΙΣ', 1996-2000, Ἀθήνα 2000, σελίδες 672. Στίς σελίδες 361-667 τοῦ ὀγκώδους αὐτοῦ τόμου περιλαμβάνεται ἡ θαυμασία καί πολύτιμη Εἰσήγησι τοῦ Καθηγ. τῆς Βυζαντ. Φιλολογίας καί Διευθυντῆ τῆς Ἐθν. Βιβλιοθήκης Ἀθηνῶν κ. Παν. Νικολοπούλου μέ τίτλο: «Βιβλιογραφική ἐπιστάσια τῶν ἐκδόσεων (σ.σ. Ἀπάντων-Συγγραμμάτων) Νικοδήμου Ἀγορείτου». Πιά τίς ἐκδόσεις τῆς «Χρηστοθείας» ἀφιερώνονται δέκα (10) σελίδες (406-410 καί 527-532 ὑπό στοιχείο Ζ') μέ κάθε λεπτομέρεια.

β) Τοῦ Ἀγιονικοδημικοῦ Συνεδρίου στήν Ἱ. Μονή Ὁσίου Νικοδήμου (Πεντάλοφος - Γουμένισσας Κιλκίς), πού ἐτοιμάζονται νά ἐκδοθοῦν ὡς τό τέλος τοῦ 2002 ἢ ἀρχές 2003. Ἐκεῖ περιέχεται πλῆρες τό πρῶτο μέρος τῆς Εἰσηγήσεως (σελίδες 13), ὅπου ἀναφέρονται ἀρκετά καί γιὰ τίς ἐκδόσεις τῆς «Χρηστοθείας».

2. Οἱ τίτλοι τῶν ἄλλων παραγράφων τοῦ πρώτου μέρους.

Μετά τήν προηγουμένη παράγραφο: «Α'. Τίτλος καί Ἐκδόσεις τοῦ ἔργου» στό πρῶτο μέρος συμπεριλαμβάνονται ἄλλες τέσσερις παράγραφοι, τῶν ὁποίων ἀναφέρουμε ἐδῶ μόνο τούς τίτλους.

«Β'. Τό βαθύτερο νόημα τοῦ ὅρου “Χρηστοθήθεια” καί τοῦ ὅλου βιβλίου τοῦ Ἀγίου». «Γ'. Ἀναφορά ἀναγκαία στόν ὠραῖο Πρόλογο τοῦ Ἀγίου: “*Τοῖς ἐντευξομένοις*” (= στοὺς Ἀναγνώστες, βλ. ἔκδ. 2η, σ. δ'-η)». «Δ'. Τό περιεχόμενο τῆς “Χρηστοθείας”, ὅπως διαγράφεται ἢ διαγραμματικά φαίνεται ἀπό τούς τίτλους τῶν δεκατριῶν (13) λόγων τοῦ Ἀγίου». «Ε'. Σύντομη ἀναφορά στό Λόγο Α' (περί ἀποστροφῆς τῶν κακῶν συνηθειῶν καί ἐναγκαλισμοῦ τῶν καλῶν συνηθειῶν)».

Ἄλλ' ἐδῶ, ὅπως ἀναφέραμε, παραλείπονται οἱ σχετικές ἀναπτύξεις (πού ἴσως δέν ἐνδιαφέρουν τούς πολλούς), γιὰ νά χωρέσει τό ΔΕΥΤΕΡΟ ΜΕΡΟΣ (τῆς Εἰσηγήσεως) μέ τό κύριο καί ἐνδιαφέρον θέμα: «**ΟΡΘΟΔΟΞΟΣ ΓΑΜΟΣ** κατὰ τόν Ἅγιο Νικόδημο τόν Ἀγορείτη». Μεταφέρουμε ὅμως καί ἐδῶ ἕνα σημαντικό Ἐπίγραμμα (Ποίημα), πού ἀναφέρεται στό νόημα τοῦ ὅρου «Χρηστοθήθεια» καί τοῦ ὅλου βιβλίου καί εἶναι τό ἐξῆς:

«ΕΠΙΓΡΑΜΜΑ εἰς τήν παρούσαν Βίβλον...»

Ὡς ἦθη τὰ χρηστότατα φθείρουσι κακοὶ λόγοι,
καθάπερ ὁ Ἀπόστολος Παῦλος διδάσκων λέγει
οὕτως ἦθη τὰ κάκιστα Χριστιανῶν ἀπάντων,
οἱ Λόγοι οὗτοι οἱ καλοὶ καί κρείττονες τῶν ἄλλων,
οὓς περιέχει ἡ σεπτὴ Χρηστοθήθεια αὕτη,
τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν ἡ συντεθειῖσα ἡδῆ,
ρυθμιζουσι πρὸς τ' ἀγαθὸν καί ξένως βελτιοῦσι,
κοσμοῦσιν, εὐγενίζουσι καί θαυμαστῶς μορφοῦσιν.
Ὅθεν καὶ σύ, Χριστιανέ, εἰ θέλεις τὰ σὰ ἦθη
μεταβαλεῖν τὰ πονηρὰ καί παρὰ σοὶ συνήθη,
τήν Βίβλον ταύτην συνεχῶς μελέτα μετὰ πόνου
καί λήψη τὸ ποθούμενον ἐντὸς ὀλίγου χρόνου».

(Ἐκδ. 2η-1838, σ. ι').

3. Οί τίτλοι τῶν Λόγων Α΄-ΠΓ΄ τῆς «Χ» (ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ).

Ἀκόμη παραθέτουμε ἐδῶ ἀπό τήν παράγραφο Δ΄ (τοῦ πρώτου μέρους) μόνο τοὺς τίτλους τῶν δεκατριῶν (Α΄-ΠΓ΄) Λόγων τοῦ Ἁγίου, ὅπου διαγραμματικά φαίνεται τό περιεχόμενο τῆς «Χ». (Κάθε Λόγος ἔχει ἑκταση 25 σελίδες περίπου, ἐνῶ ὑποδιαιρεῖται σέ 15 περίπου ὑποτίτλους-παραγράφους).

«**ΛΟΓΟΣ Α΄.** Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοί πρέπει νά αποστρέφονται τὰς κακὰς συνηθείας, τὰς δέ καλὰς συνηθείας νά ἐναγκαλιζῶνται. (Σελ. 15–27, ἔκδ. 9η-Ρηγοπούλου).

«**ΛΟΓΟΣ Β΄.** Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοί ἀπλῶς (= γενικά) δέν πρέπει νά παίζουν ὄργανα οὔτε νά χορεύουν καί νά τραγουδοῦν. (Σελ. 27–40).

«**ΛΟΓΟΣ Γ΄.** Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά παίζουν παιγνίδια καί νά χορεύουν καί νά τραγουδοῦν εἰς τοὺς γάμους των. (Σελ. 41–55).

«**ΛΟΓΟΣ Δ΄.** Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά γίνωνται διαβαλταί καί προδόται, συκοφάνται καί ψευδομάρτυρες. (Σελ. 55–74).

«**ΛΟΓΟΣ Ε΄.** Διαλαμβάνων α) ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά καλλωπιζῶνται β) ὅτι δέν πρέπει νά βαστάζουν μυριστικά γ) ὅτι δέν πρέπει νά μεταχειρίζονται φτιασίδια δ) ὅτι δέν πρέπει νά βλέπουν μέ περιέργειαν. (Σελ. 75–100).

«**ΛΟΓΟΣ Ϛ΄-ζ΄.** Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά παίζουν ντάμας, μάγγαλα (=μαγγανεῖες, μαγικά φίλτρα), χαρτία, παλαίστρας, λιθάρι, τρεξίματα καί ἄλλα τοιαῦτα παιγνίδια, οὔτε νά βλέπουν αὐτά καί ἄλλα παρόμοια θέατρα. (Σελ. 101–118).

«**ΛΟΓΟΣ Ζ΄.** Διαλαμβάνων α) ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά αἰσχρολογοῦν β) δέν πρέπει νά μυθολογοῦν καί γ) δέν πρέπει νά λέγουν ἢ νά κάμνουν χορατάδες καί νά γελοῦν. (Σελ. 119–144).

«**ΛΟΓΟΣ Η΄.** Διαλαμβάνων ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί τεχνίται πρέπει κατά Θεόν καί χωρίς καμμίαν κακίαν νά δουλεύουν τὰς τέχνας των. (Σελ. 144–194).

«**ΛΟΓΟΣ Θ΄.** Διαλαμβάνων ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά γίνωνται μάγοι οὔτε νά μεταχειρίζονται κανένα εἶδος μαγείας. (Σελ. 194–233).

«**ΛΟΓΟΣ Ι΄.** Διαλαμβάνων α) ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά προξενοῦν σκάνδαλον ὁ ἕνας εἰς τόν ἄλλον β) ποῖον σκάνδαλον πρέπει νά καταφρονοῦν καί γ) ὅτι εὐκόλως δέν πρέπει νά σκανδαλιζῶνται. (Σελ. 233–261).

«**ΛΟΓΟΣ ΙΑ΄.** Διαλαμβάνων α) ὅτι κάθε Χριστιανός πρέπει νά βοηθῇ εἰς τήν διόρθωσιν καί σωτηρίαν τοῦ ἀδελφοῦ του.

β) πῶς πρέπει κάθε Χριστιανός νά ἐλέγξη τόν ἀδελφόν του, διά νά τόν διορθώσῃ· καί γ) ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί πρέπει νά δέχωνται μετά χαρᾶς τούς πρός διόρθωσιν ἐλέγχους τῶν ἀδελφῶν των. (Σελ. 261–291).

»ΛΟΓΟΣ ΙΒ'. Διαλαμβάνων α) μέ ποῖον τρόπον πρέπει οἱ Χριστιανοί νά πηγαίνουν εἰς τήν ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ· β) μέ ποῖον τρόπον πρέπει νά στέκωνται εἰς αὐτήν· καί γ) τί πρέπει νά κάμνουν ἀφ' οὗ εὔγουν ἀπό τήν ἐκκλησίαν. (Σελ. 292–328).

»ΛΟΓΟΣ ΙΓ'. Διαλαμβάνων ὅτι ὅλοι οἱ Χριστιανοί χρεωστοῦν νά φυλάττουν ὅλας τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ· β) ποταπά (=τί λογῆς) καλά λαμβάνουν οἱ φυλάττοντες τάς ἐντολάς· καί γ) ὅσοι Χριστιανοί παραβαίνουν τάς ἐντολάς τοῦ Χριστοῦ λαμβάνουν ζημίας καί δυστυχίας μεγάλας». (Σελ. 328–365).

Προστίθενται οἱ δέκα ἐντολές τῆς Π. Δ., σελ. 365–66, καί οἱ κυριότερες ἐντολές τῆς Κ. Δ. μεταφρασμένες σέ κεφ. ιζ', σελ. 366–374.

Ἐξάλλου μεταφέρουμε ἐδῶ ἀπό τίς ἀντίστοιχες Σημειώσεις (ὑπ' ἀρ. 1–5) τοῦ πρώτου μέρους τήν τρίτη (III) παράγραφο τῆς Σημ. 2α, πού ἀναφέρεται στή χρησιμότητα καί σπουδαιότητα τῆς «Χρηστοθείας»:

..Θεωροῦμε καί συνιστοῦμε τό ἔργο ὡς βασικό κηρυκτικό, ποιμαντικό καί κατηχητικό βοήθημα, μάλιστα γιά τούς νέους ἱερεῖς καί θεολόγους, ὅπως καί γιά τούς γονεῖς-οἰκογενειάρχες. Ὁ ἴδιος ἄλλωστε ὁ Ἅγιος Νικόδημος ἀναφέρει στόν Πρόλόγό Του («Τοῖς ἐντευξομένοις», προτελευταία §) ὅτι ἀφορμή συγγραφῆς τῆς «Χρηστοθείας» ὑπῆρξε αἴτηση-παράκληση τοῦ «αἰδεσιμωτάτου καί εὐλαβεστάτου ἐν ἱερεῦσι πατᾶ κυρ-Γεωργίου» τοῦ Καισαρέως γιά χρήση κηρυκτική καί ποιμαντική ἀπό τόν ἴδιο, ἀλλά «καί εἰς κάθε ἄλλον ἄπειρον ἱεροκήρυκα τοῦ θείου Εὐαγγελίου» (βλ. ἐκδ. 2η, ἔ. ἀ., σ. ζ'). Ἴσως μάλιστα γι' αὐτό πρέπει νά συνιστᾶται τό ἔργο, ὄχι μόνο γιά τόν «πρακτικό» καί ἠθικο-συμβουλευτικό του χαρακτήρα, ἀλλά καί γιά τή θεωρητική καί θεολογική του δομή καί πληρότητα, ὥστε νά προτάσεται ἢ καί νά προέχει τῶν γνωστῶν βιβλίων τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, τοῦ «Λογάτου Πολέμου» καί τῶν «Πνευματικῶν Γυμνασμάτων», τουλάχιστο κατά τή σειρά μελέτης.

Καί ἀκριβῶς, αὐτά θεβαιώνει καί μιά Ἐπιστολή τοῦ Ἐθνοϊερομάρτυρα Ἁγίου Γρηγορίου τοῦ Ε' (†10.4.1821), μέ ἡμερομηνία 5 Δεκεμβρίου 1799, πού γράφει στό συγγραφέα τῆς «Χ» Ἅγιο Νικόδημο:

«...Ὅντως γάρ προσετέθη σοι τό χρυσαυγίζειν ἐν τοῖς φθέγμασιν, ὡς πολλά φιλοπονήσαντι ἐν τοῖς τοῦ Χρυσοσρήμονος Συγγράμμασι. Μή ἀμφίβαλε δέ ὅτι καί πάννυ καλῶς καί ρητορικῶς καί ὄλως κατά μίμησιν τοῦ ζήλου τοῦ θείου Πατρός συνεγράφησάν σοι (ἐν. τά ἀποσταλέντα, οἱ Λόγοι), ἀγαπητέ· ἄπερ καί ὠφελήσουσι πάννυ τούς ἀναγιγνώσκοντας...» (Ἐ. ἀ., σελ. θ').

Τέλος, γιά ὅσους δέν ἔχουν τή δυνατότητα ν' ἀποκτήσουν καί μελετήσουν ὁλόκληρη τή «Χρηστοθεία» (ἐνῶ τό συνιστοῦμε θερμά γιά τό καλό τους), ἀναφέρουμε ὅτι, μέ ἐξαίρεση τούς Λόγους Α'–Δ' καί Η', ὅλους τούς λοιπούς Λόγους ἔχουν ἐκδώσει σέ αὐτοτελή τεύχη οἱ ἐκδόσεις «Ὁρθόδοξη Κυψέλη» (Θεσσαλονίκη).

ΜΕΡΟΣ ΔΕΥΤΕΡΟ (τῆς Εἰσηγήσεως).

Δειγματοληπτική-περιληπτική παρουσίαση τοῦ Λόγου Γ' τῆς «Χρηστοθεΐας» ἢ περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου.

Α'. Λίγα εἰσαγωγικά γιά τόν τίτλο-θέμα τοῦ Λόγου καί τήν ἐπιλογή του.

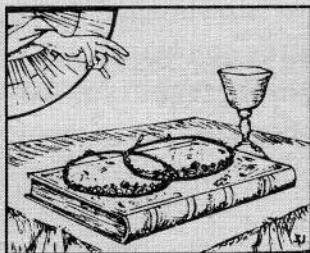
1. Ὁ τίτλος ἢ τό θέμα τοῦ Λόγου Γ' συνδέεται ἄμεσα μέ τόν τίτλο-θέμα τοῦ προηγουμένου Λόγου Β', πού «διαλαμβάνει ὅτι οἱ Χριστιανοί ἀπλῶς (=γενικά) δέν πρέπει νά παίζουν ὄργανα οὔτε νά χορεύουν καί νά τραγουδοῦν» (ἄσεμνα, ἐννοεῖται). Καί ἀκριβῶς, τό γενικό αὐτό θέμα τοῦ Λόγου Β' στόν παρόντα Λόγο Γ' ἐξειδικεύεται ὡς πρός τό Μυστήριο τοῦ Γάμου, πρῖν καί μετά τήν τέλεση τοῦ ὁποίου ἐπικρατοῦσαν τότε (περί τό 1800, ὅπως δυστυχῶς καί σήμερα ἐπικρατοῦν) πολλά «κακά ἦθη» καί ἔθιμα μεταξύ τῶν Χριστιανῶν. Γι' αὐτό καί ἐπαναλαμβάνοντας ὁ Ἅγιος Νικόδημος καί στό Λόγο Γ' τόν ἴδιο τίτλο ἀναφέρεται ἐδῶ πλέον εἰδικά στό Μυστήριο τοῦ Γάμου, ἦτοι «ὅτι οἱ Χριστιανοί δέν πρέπει νά παίζουν παιγνίδια καί νά χορεύουν καί νά τραγουδοῦν εἰς τοὺς γάμους των». Ἐξάλλου, ὅπως κάνει καί σέ ὄλους τούς Λόγους Του ὁ Ἅγιος, κατά τήν ἀνάπτυξη τοῦ θέματος χρησιμοποιεῖ ὑποτίτλους ἢ παραγράφους, συνολικά δεκατέσσερις (14), ἐνῶ ἐμεῖς ἐδῶ θά ἀναφερθοῦμε περιληπτικά μόνο σέ πέντε (5), ὅπου θίγονται ἢ ἀναπτύσσονται τά κυριότερα σημεῖα περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου. (Θα τά ἀναφέρουμε στή συνέχεια κατά τήν ἀνάλογη σειρά τους στό Λόγο).

2. Ὅσο γιά τήν ἐπιλογή τοῦ θέματος (περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου), ἐξηγοῦμε ὅτι ἐβάρυναν οἱ ἐπόμενοι τέσσερις λόγοι:

α) Ἡ ἔκδοση σέ ἰδιαίτερο τεῦχος τῆς ἐρμηνείας τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου στό ζ' (7ο) κεφάλαιο τῆς Πρός Κορινθίους Α' Ἐπιστολῆς τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, ἔκδοση πού ἐπιμεληθήκα-

«...Δέσποτα, ἐξαπόστειλον τήν χειρά σου... καί ἄρμωσον τοὺς δούλους σου, ὅτι παρὰ σου ἰσχυροῦται ἡ γυνή ἀνδρός...· δόξα καί τιμὴ στεφάνωσον αὐτούς...».

(Εὐχὴ Ἀκολουθίας Γάμου).

«Ὁ γάμος οὐκ ἀπὸ πάθους οὐδὲ σωμάτων, ἀλλὰ πνευματικὸς ὅλος, ψυχῆς πρὸς Θεὸν συναπτομένης συνάφειαν ἄρρητον, καὶ μόνος οἶδεν Αὐτός (=ὁ Θεός)».

(Ἰω. Χρυσόστ., P.G. 62,141).

με τό 1972 καί ἐξέδωσε ὁ Σύλλογος «Ο ΑΓΙΟΣ ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ» (πού ἰδρύσαμε τό 1971 στήν Ἀθήνα). Ὅπως εἶναι γνωστό, στό σπουδαῖο αὐτό κεφάλαιο (Α΄ Κορινθ. 7, στίχοι 1-40) ὁ Ἅγιος Παῦλος ὁμιλεῖ περί Γάμου καί Παρθενίας, ἐνῶ «ἡ κατά πλάτος» ἐρμηνεῖα τοῦ κεφαλαίου ἀπό τόν Ἅγιο Νικόδημο ἐκτείνεται σέ σαράντα(40) καί πλέον σελίδες (σχῆμα 160 ἢ 10×16 ἐκ.)!

β) Ἡ περιληπτική παρουσίαση καί τοῦ παρόντος Λόγου Γ΄ σέ τακτική ἐβδομαδιαία ραδιοφωνική ἐκπομπή τοῦ Συλλόγου «Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης» στό Ραδιοφωνικό Σταθμό τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος (FM 89,4), ὅπου παρουσιάσαμε περιληπτικά τά περισσότερα Ἔργα τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου (τά ἔτη 1991-92).⁶

γ) Ἡ ἔμπυρη ἐμπειρία μας ἀπό τό ἔργο τῆς «Πανελληνίας Ἐνώσεως Φίλων τῶν Πολυτέκνων» (Π.Ε.Φ.Π., 1969 κ.ἐξ.), ἀλλά καί ἀπό τήν ἐκδοση τοῦ τριμηνιαίου Περιοδικοῦ τῆς «Πολύτεκνη ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» (1978 κ.ἐξ.). Πρόκειται γιά εἰδική περί τοῦ Γάμου ἐμπειρία, πού μᾶς ἔχει πείσει ὅτι ἡ «πολυμερής καί πολύτροπη» σύγχρονη κοινωνική κρίση, καί μάλιστα ἡ πρωτοφανῆς ἑλληνική δημογραφική κρίση, ὀφείλονται στήν κρίση μέχρι διαλύσεως τῆς Οἰκογενείας ὡς ἱεροῦ θεσμοῦ γενικά καί εἰδικά ὡς «*Μυστηρίου Μεγάλου*», ἀλλά καί ὡς πατροπαράδοτης μορφῆς Ἑλληνορθόδοξης Οἰκογενείας. Καί

δ) Τό θλιβερό τέλος γεγονός τῆς ἐμφανίσεως κάποιων τολμητιῶν «νεορθοδόξων», πού ὄχι μόνο παρανοοῦν, ἀλλά καί συκοφαντοῦν τόν Ἅγιο Νικόδημο, ἐπειδή ὑποστηρίζει τήν ἐντός τοῦ νομίμου καί ἀσφαλῶς Ὁρθοδόξου Γάμου εὐλογημένη τεκνογονία χωρίς τή χρήση ἀμαρτωλῶν τρόπων φιληδονίας καί μέσων ἀντισυλληψεως καί φυγοτεκνίας, πού ἐκεῖνοι ὑποστηρίζουν.⁷

Β΄. Τά κυριότερα σημεῖα τοῦ λόγου Γ΄, ἦτοι περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου.

1. Ἡ «ἐν πᾶσι» τιμότης (=τιμῆ καί ἀξιοπρέπεια) τοῦ Γάμου. Ὁ προοιμιακός ἢ ἀφετηριακός λόγος τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου βασίζεται στό βασικό ὄντως χωρίο τοῦ Ἁγίου Παύλου τῆς Πρὸς Ἑβραίους Ἐπιστολῆς Του: «*τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι*

καί ἡ κοίτη ἀμίαντος» (=ἀμόλυντη, καθαρή, κεφ. 13, στ. 4). Τό χωρίο ἐρμηνεύει ὁ Ἅγιος στηριζόμενος στήν ἐρμηνεία τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου, ὅπως τήν παρουσιάζει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Βουλγαρίας Θεοφύλακτος (1030;-1126;). Ἴδου χαρακτηριστικό ἀπόσπασμα:

«...“Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν”· ὄχι εἰς τούς γέροντας μόνον, ἀλλά καί εἰς τούς νέους καί εἰς ὅλα τά πρόσωπα · ... ὄχι εἰς ἓνα μόνον καιρόν, ἀλλά καί εἰς ὅλους τούς καιρούς, καί προτοῦ νά εὐλογηθῆ τό ἀνδρόγυνον καί ὅταν εὐλογῆται καί ἀφοῦ εὐλογηθῆ. “Τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσιν”· ὄχι εἰς καθένα μόνον τρόπον, οὐδέ εἰς ἓνα μόνον τόπον, ἀλλά κατά πάντας τούς τρόπους καί τόπους, καί εἰς τά φαγητά καί εἰς τά πιοτά καί εἰς τά ἐνδύματα καί ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καί ἐν τῷ οἴκῳ καί ἐν τῇ τραπέζῃ καί πανταχοῦ... Τό λοιπόν ὅσοι γάμοι τῶν Χριστιανῶν γίνονται τήν σήμερον μέ παιγνίδια, μέ χορούς, μέ τραγούδια καί μέ ἄλλας ἀταξίας δέν εἶναι πλέον “ἐν πᾶσι τίμιοι” καί σεμνοί..., ἀλλά εἶναι ἄτιμοι, ἄσεμνοι καί ἀνάρμοστοι εἰς Χριστιανούς...» (σ. 41).^{7α}

2. «Διά πόσα αἷτια λέγεται ὁ Γάμος Μυστήριον. ...α) διά τήν ἀγαπητικήν ἔνωσησιν τῶν ψυχῶν τοῦ ἀνδρός καί τῆς γυναικός · **β)** διότι ὁ γάμος εἶναι τύπος τῆς πνευματικῆς ἐνώσεως τοῦ Χριστοῦ μετά τῆς Ἐκκλησίας, καθὼς λέγει ὁ Παῦλος · “τό μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστίν · ἐγὼ δέ λέγω εἰς Χριστόν καί εἰς τήν Ἐκκλησίαν” (Ἐφεσ. 5, 32)· καί **γ)** διότι ὁ γάμος περιέχει εἰς τόν ἑαυτόν του χάριν θεϊαν⁸, καθὼς τήν περιέχουν καί τά ἄλλα Μυστήρια καί διά τοῦτο λύει τόν ἄνδρα καί τήν γυναῖκα ἀπό τήν ἁμαρτίαν τῆς πορνείας...».

3. Γιά νά εἶναι νόμιμος καί κανονικός ὁ γάμος, χρειάζονται ἔνδεκα (11) πράγματα, κατά τόν Ἅγιο Νικόδημο. Τά ἀναφέρουμε συνοψίζοντάς τα ἀπό τίς σελίδες 45-46 τῆς 9ης ἐκδόσεως (Ρηγοπούλου) καί εἶναι τά ἑξῆς:

α) Νά μήν ὑπάρχει κώλυμα συγγενείας σαρκικῆς⁹ ἢ πνευματικῆς, «ἐκ τοῦ Ἁγίου Βαπτίσματος».

β) Νά συμφωνήσουν οἱ γονεῖς τῶν μελλονύμφων (38ος Κανόνας Μ. Βασιλείου).¹⁰

γ) Νά συμφωνήσουν οἱ ἴδιοι οἱ μελλονύμφοι.¹¹

δ) Νά ὑπάρχει νόμιμη ἡλικία καί νά γίνει ἀρραβώνας, ὁ ὁποῖος ὥστόσο δέν εἶναι ὑποχρεωτικός.

ε) «Πρέπει νά φυλάττουν παρθενίαν οί ἀρραβωνιασμένοι...», ἄλλως κανονίζονται ὡς πόρνοι (26ος Κανόνας Μ. Βασιλείου).

ζ) Πρὶν ἀπό τὰ στέφανα νά ἐξομολογηθοῦν καί προετοιμασθοῦν γιά τή θ. Κοινωνία.

η) Νά στεφανώνονται στό τέλος τοῦ Ὁρθρου, πρὶν ἀπό τή θ. Λειτουργία.

θ) Νά παραμένουν στεφανωμένοι στή θ. Λειτουργία.

ι) Νά μεταλαμβάνουν καί οί δύο στό τέλος τῆς θ. Λειτουργίας (ἐφόσον, ἐννοεῖται, τοὺς ἔχει ἐπιτρέψει ὁ Πνευματικός τους).

ι) Νά μεταβαίνουν στό σπίτι τους καί νά τελοῦν τήν ἑορταστική τράπεζα χαίροντες μέ σεμνότητα καί εὐταξία (δηλαδή χωρίς ὄργανα, παιγνίδια, τραγούδια καί χορούς, πού καταλύουν τή σεμνότητα καί ἱερότητα τοῦ Μυστηρίου).

Στή συνέχεια προτείνει ὁ Ἅγιος τρόπους πνευματικῆς εὐφροσύνης καί χαρᾶς (βλ. κατωτέρω, § 6).

ια) Ἐφόσον ἔχουν κοινωνήσει, νά ἐγκρατευθοῦν τήν πρώτη ἑσπέρα τοῦ γάμου¹².

Αὕτη εἶναι ἡ ἐκκλησιαστική τάξη, «τὴν ὁποίαν, ἀλλοίμονον, ἀλλοίμονον! Καί πῶς νά τό εἰπῶ χωρίς δάκρυα, παραβαίνουν καί δέν τὴν φυλάττουν τὴν σήμερον οἱ περισσότεροι ἀπό τοὺς Χριστιανούς· διὰ τοῦτο καί δέν βλέπουν προκοπὴν, οὔτε σωματικὴν οὔτε πολλῶ μᾶλλον ψυχικὴν, οὔτε αὐτοὶ οὔτε τὰ τέκνα τους». (Σελ. 45-46).

4. Οἱ προγαμιαῖες σχέσεις εἶναι παράνομες. «**Διατί στεφανοῦνται ὁ γάμος...** Ὅσοι σμίξουν πρὸ τοῦ γάμου μέ τὰς ἀρραβωνιστικὰς τῶν ὄχι μόνον κανονίζονται ὡς πόρνοι, καθὼς εἶπομεν ἀνωτέρω ὄχι μόνον δέν εἶναι ἄξιοι νά μεταλάβουν μετὰ τὴν εὐλόγησιν, καθὼς διορίζει ἡ ἅγια Ἐκκλησία, ὡς εἶπομεν, ἀλλ' οὔτε ἄξιοι εἶναι νά λάβουν στέφανα εἰς τὴν κεφαλὴν τους, ὅταν εὐλογοῦνται. Διότι οἱ στέφανοι εἶναι σημεῖον τῆς νίκης,¹³ πῶς δέν ἐνίκηθη δηλαδή τό ἀνδρόγυνον ἀπὸ τὴν ἡδονὴν τῆς σαρκὸς καί τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλὰ ἔμεινεν ἀνίκητον καί ἐφύλαξε παρθενίαν πρὸ τοῦ γάμου, ὡς λέγει τοῦτο ὁ μέγας Χρυσόστομος... (Ὁμιλ. Θ' εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθ.)».

5. «Ὅτι διὰ τὰς ἀταξίας τῶν γάμων γεννῶνται τὰ παιδιὰ ἀσθενῆ καὶ κολοβά. Διὰ τοῦτο μιμηθῆτε, ἀδελφοί, τοὺς ἁγίους

ἐκείνους Προπάτορας¹⁴ καὶ λείψετε ἀπὸ τὴν ἀταξίαν αὐτήν, ἃν θέλετε νὰ σᾶς χαρίσῃ ὁ Θεὸς τέκνα πολλά¹⁵ καὶ καλὰ, τέκνα σῶα (=ὄχι ἀνάπηρα), τέκνα ὑγιεινά (=ὄχι ἄρρωστα), δυνατὰ, ὠραῖα καὶ προκομμένα. Ἐπειδὴ, ἃν δέν παύσετε ἀπὸ τὰ τοιαῦτα, κάμνετε τὸν Θεὸν νὰ ὀργίζεται κατ' ἐπάνω σας, καὶ ἐσᾶς τοὺς γονεῖς νὰ παιδεύῃ μὲ διαφόρους ἀσθενείας καὶ δυστυχίας καὶ τὰ τέκνα ὅπου γεννᾶτε νὰ γίνονται μισερά (=ἀνάπηρα), κολοβά, ἄσχημα, σεσημειωμένα(=σημαδεμένα) καὶ ἀπρόκοπα, διὰ νὰ τὰ βλέπετε καὶ νὰ καίεται ἡ καρδιά σας». ¹⁶ (Σελ. 48).

6. «...Πῶς πρέπει οἱ Χριστιανοὶ νὰ χαίρουν εἰς τοὺς γάμους των». Ἄσματα-Τροπάρια ποιηθέντα ἀπὸ τὸν Ἅγιο Νικόδημο, γὰ νὰ ψάλλωνται στοὺς γάμους.

«Μὰ τί λέγουν μερικοί; Ὁ γάμος εἶναι χαρὰ. Καὶ πῶς λοιπὸν ἡμεῖς νὰ δεῖξωμεν τὴν χαρὰν μας πάρεξ νὰ κράξωμεν παιγνίδια (=ὄργανα), νὰ στήσωμεν χορούς καὶ νὰ τραγουδήσωμεν;

» Ἀκούσατε, ὅσοι εἴσθε ἐσεῖς ὅπου λέγετε τὰ τοιαῦτα. Ἐγὼ νὰ σᾶς διδάξω μὲ ποῖον τρόπον νὰ χαρῆτε καὶ νὰ εὐφρανθῆτε ἀληθινά. Ἀδελφοί μου Χριστιανοί, νεόγαμβροὶ καὶ νεόνυμφες, ὅταν κάμνετε τὸν γάμον σας, κράξατε ἓνα ψάλτην καλόφωνον καὶ βάλετε αὐτὸν νὰ ψάλῃ κανένα εἰρμόν καὶ ὕμνον τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς Θεοτόκου ἢ τῶν Ἁγίων. Παρακαλέσατε καὶ τοὺς ἁγίους ἱερεῖς καὶ κληρικούς νὰ ψάλουν καὶ αὐτοὶ ὁ καθένας ἓνα εἰρμόν ἢ τροπαράκι. Μάλιστα νὰ ψάλουν κανένα ἄσμα πνευματικὸν ἁρμόδιον εἰς τὸ Μυστήριον τοῦ Γάμου σας, καθὼς εἶναι χάριν παραδείγματος τὰ παρόντα Μεγαλυνάρια καὶ Καθίσματα, ὅπου γράφομεν ἐδῶ.

(Α'. Μεγαλυνάρια.) Πρὸς τὴν τιμιωτέραν.

(Ἦχος Πλ. Δ'. Ἐκ τοῦ Γα).

- (1) Εὐλόγησον, Κύριε ὁ Θεός,
νεονύμφους τούτους, * ὡς εὐλόγησας Ἀβραάμ *
καὶ τὴν Σάρραν πάλαι * Ἰσαάκ καὶ Ρεβέκκαν * ¹⁷
καὶ ἐκ παντοίας βλάβης αὐτοὺς περιῶψε.
- (2) Φύλαττε τοὺς δούλους Σου, Ἰησοῦ, *
τοὺς συζύγους τούτους * ἐν ἀγάπῃ εἰλικρινεῖ, *
ψυχῆς ὁμοιοῖα * καὶ πνεύματος εἰρήνη *
καὶ Βασιλείας θείας τούτους ἀξίωσον.

- (3) Τίμιον τόν γάμον τοῦτον, Χριστέ, *
 ἐν πᾶσι¹⁸ συντήρει * καί ἀμίαντον καί ἀγνήν *
 φύλαττε τήν κοίτην * τῶν νῦν στεφανωθέντων *
 καί τέλους θεαρέστου αὐτούς ἀξίωσον.
- (4) Χάρισαι, Φιλάνθρωπε Ἰησοῦ, *
 νεονύμφοις τούτοις, * εὐτυχίαν τῶν ἀγαθῶν *
 καί πολυτεκνίαν * ὁμοῦ καί εὐτεκνίαν,¹⁹ *
 ἵνα Σε μετά πόθου αἰεὶ δοξάζωσι.

(Β'. Καθίσματα.)

Ἦχος Α'. Τόν Τάφον Σου, Σωτήρ.

- (5) Εὐλόγησον, Χριστέ, * τό ἀνδρόγυνον τοῦτο *
 ἐξ ὕψους οὐρανοῦ, * ὡς εὐλόγησας πάλαι, *
 Δικαίους οὓς ἠγάπησας * καί Προπάτορας
 ἅπαντας, *
 Ἀβραάμ ὁμοῦ * καί Ἰσαάκ Ἰακώβ τε, *
 Σάρραν ἅμα τε * καί τήν Ρεβέκκαν καί Λεῖαν, *
 ὡς μόνος Φιλάνθρωπος.

(6)

Δόξα. Ὅμοιον. *

Δοξάσωμεν Χριστόν, * ἀδελφοί, ὁμοφώνως *
 τόν πάλαι ἐν Κανᾶ²⁰ * Γαλιλαίας παρόντα *
 καί γάμον εὐλογήσαντα * καί Θαυμάτων ποιήσαντα *
 τό προοίμιον * καί παραδόξως τό ὕδωρ *
 οἶνον δείξαντα * καί κεκλημένους τοῦ γάμου *
 ἐν τούτῳ εὐφράναντα.

(7)

Καί νῦν. Θεοτοκίον. Ὅμοιον.

Παρθένε Μαριάμ, * ἡ Ἀνύμφευτος Νύμφη, *
 τήν νύμφην τήν καλήν * ταύτην φύλαττε, Κόρη, *
 ἐκ πάσης περιστάσεως * καί τόν ταύτης ὁμόζυγον *
 εὐτεκνίαν²¹ τε * χαριζομένη καί πᾶσαν *
 τήν αὐτάρκειαν²² * τῶν ἀγαθῶν τοῦ Υἱοῦ Σου *
 καί τέλος σωτήριον.

» Ἡ ἄς ψάλουν καὶ ἄλλα ὅμοια μέ αὐτά, σεμνά ὅμως καὶ θεῖα καὶ πνευματικά καὶ ὄχι ἄσεμνα καὶ ἐρωτικά,²³ καθὼς πρέπει εἰς τοὺς Χριστιανούς καὶ καθὼς παραγγέλλει ὁ Ἀπόστολος Παῦλος λέγων· “τό λοιπόν, ἀδελφοί, ὅσα ἐστὶν ἀληθῆ, ὅσα σεμνά, ὅσα δίκαια, ὅσα ἀγνά, ὅσα προσφιλή, ὅσα εὐφημα, εἴ τις ἀρετὴ καὶ εἴ τις ἔπαινος, ταῦτα λογίζεσθε” (Φιλιπ. 4, 8).

» Μέ τέτοιον τρόπον, ἀδελφοί μου, χαίρετε ἐν Κυρίῳ καὶ εὐφραίνεσθε· μέ τέτοιον τρόπον καὶ ὁ γάμος σας καὶ τὰ ἄσματά σας καὶ ὅλα νά γίνωνται εἰς δόξαν τοῦ Θεοῦ...».

Στή συνέχεια, γιά νά δώσουμε τή δυνατότητα νά ψάλλονται «καὶ ἄλλα ὅμοια μέ αὐτά» Τροπάρια, κατά τή σύσταση τοῦ Ἁγίου, παραθέτουμε Τροπάρια πού ἀνεῦρε καὶ ἐδημοσίευσε ὁ Καθηγητής Ἰωάννης Μ. Φουντούλης.²⁴

«1. Προσόμοια.

Ἦχος β΄. Οἶκος τοῦ Ἐφραθᾶ.

Ἁγιος ὁ Πατήρ,* ἅγιος εἶ ὁ Λόγος,*
ἅγιον καὶ τό Πνεῦμα,* Τριάς ἡ Παναγία,*
τόν γάμον νῦν εὐλόγησον.

Βλέπον νῦν εἰς λαόν* βοῶντα, Θεοτόκε,*
καὶ δέξαι τὰς δεήσεις·* εὐλόγησον τόν γάμον*
τόν τῆδε, ὧ Πανύμνητε.

Γάμον τόν τῆδε νῦν,* Ἀρχάγγελοι Κυρίου,*
Μιχαήλ Γαβριήλ τε,* ἐξ ὕψους ἐποφθέντες*
αὐτόν περιφρουρήσατε.

Δέξαι, ὧ Βαπτιστά* καὶ Πρόδρομε Κυρίου,*
λιτάς τῶν ἱερέων* καὶ γάμον νῦν τόν τῆδε*
εὐλόγησον, πανάγιε.

Εὐχαῖς τῶν ἱερέων* καὶ θείων Ἀποστόλων,*
Υἱέ Θεοῦ καὶ Λόγε,* ὡς ἐν Κανᾶ τόν γάμον*
καὶ τοῦτον νῦν εὐλόγησον.

Ζωὴν εἰρηνικὴν* καὶ μακρόβιον γῆρας*
τοῖς δούλοις σου παράσχου,* τοῖς ἄρτι νεονύμφοις,*
πανάγιε Νικόλαε.

2. Τροπάρια.

³Ἦχος πλ. α΄.

Τοῦ ἱερέως δεχθῆναι τὴν ἰκεσίαν*
κατὰ χρέος τὸ Θεῖον ἐκδυσωποῦμεν,*
συνερχομένου τοῦ κλήρου τῆς Ἐκκλησίας.*
Υἱέ Θεοῦ, εὐλόγησον τοὺς νυμφίους,*
ἵνα πάντες χαρῶμεν*
καὶ δοξάσωμεν τὸν Σωτῆρα Κύριον.

Ὁ Θεός, ὁ τὸν γάμον*
συστησάμενος τοῖς ἀνθρώποις*
καὶ ἐν αὐτῷ ὑποδείξας*
τὴν τοῦ γάμου παιδοποιίαν,*
αὐτὸς καὶ νῦν τοὺς νυμφίους*
κέλευσον εὐλογηθῆναι τῇ χειρὶ σου,*
ἵνα πάντες χαρῶμεν*
καὶ δοξάσωμεν τὸν Σωτῆρα Κύριον.

Ὁ Θεός, ὁ τῆς Ἄννης*
προσδεξάμενος τὰς δεήσεις*
καὶ χαρισάμενος αὐτῇ*
Σαμουὴλ εἰς παραμυθίαν,*
αὐτὸς καὶ νῦν τῇ χειρὶ σου*
κέλευσον εὐλογηθῆναι τὸν γάμον τοῦτον,*
ἵνα πάντες χαρῶμεν*
καὶ δοξάσωμεν τὸν Σωτῆρα Κύριον.

Ὁ ἐν Κανᾷ Γαλιλαίας*
εὐλόγησας Θεός τὸν γάμον*
καὶ τὸ ὕδωρ εἰς οἶνον*
τῇ δυνάμει σου ἀγιάσας,*
αὐτὸς καὶ νῦν οἰκεία παλάμη*
κέλευσον εὐλογηθῆναι τὸν γάμον τοῦτον,*

ἵνα πάντες χαρῶμεν*
καὶ δοξάσωμεν τὸν Σωτῆρα Κύριον.

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. α΄.

Ἐν Κανᾷ τῆς Γαλιλαίας* γάμος ἐγένετο παρόντος τοῦ Κυρίου.* Ἔφη ἡ ἄμεμπτος πρὸς τὸν Σωτῆρα.* Οἶνον οὐκ ἔχουσι.* Στραφεῖσα δέ λέγει τοῖς διακόνοις.* Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος.* Ὁ δὲ φιλόστοργος καὶ παντοδύναμος Θεὸς ηὐλόγησε* καὶ τὸ ὕδωρ οἶνον ἐποίησεν.* Ὡ παραδόξου θαύματος!* Ὡ φρικτοῦ μυστηρίου!* Τίς δύναται ταῦτα ποιεῖν,* εἰ μὴ ὁ μόνος Κύριος καὶ Θεὸς Ἰσραὴλ,* ὁ ὑπὸ τῶν Χερουβὶμ ἀννυμούμενος* καὶ ὑπὸ τῶν Σεραφίμ δοξαζόμενος* καὶ ὑπὸ πάσης κτίσεως δορυφορούμενος.* Μέγα σου τὸ ἔλεος* καὶ μεγάλη ἡ ἰσχύς σου, Φιλάνθρωπε,* καὶ μεγάλη ἡ δύναμίς σου.* δόξα σοι». (Βλ. σημείωση 24).

7. Ἐπίλογος τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου. Στὸν ὠραῖο Ἐπίλογό Του ὁ Ἅγιος Νικόδημος εὐχεται νὰ εὐλογεῖ ὁ Θεὸς τοὺς νεονύμφους καὶ ἀναφέρει χαρακτηριστικὰ ἀγιογραφικὰ χωρία σχετικά μὲ τὸ γάμο, ὅπως τὰ ἐπόμενα:

α) Ματθ. 19, 4 (κατὰ παράφραση): «Ὁ δὲ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ ποιήσας τὸν ἄνθρωπον ἐξαρχῆς ἄρσεν καὶ θῆλυ». ²⁵

β) Παροιμ. Σολ. 19,14 (κατὰ παράφραση): «...ἀπὸ τὸν Ὅποιον (Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστόν) ἀρμόζεται καὶ συνάπτεται ἡ γυνὴ μὲ τὸν ἄνδρα, ὡς λέγει καὶ ὁ Σολομών “παρὰ δὲ Κυρίου ἀρμόζεται γυνὴ ἄνδρι”». ²⁶

γ) Ψαλμ. 127, 3,5: «... ἡ γυνὴ σου ὡς ἄμπελος εὐθηνούσα ²⁷ (=κληματαριά πολύφορη, πολύκαρπη)... οἱ υἱοὶ σου ὡς νεόφυτα ἐλαιῶν κύκλω τῆς τραπέζης σου» ²⁸ ἰδοὺ οὕτως εὐλογηθήσεται ἄνθρωπος ὁ φοβούμενος τὸν Κύριον». Ὁπως εἶναι γνωστό, ὁ 127ος Ψαλμὸς εἶναι οἰκογενειακὸς καὶ πολυτεχνικός, ἀφιερωμένος στὴν Πολύτεκνη Οἰκογένεια. ²⁹

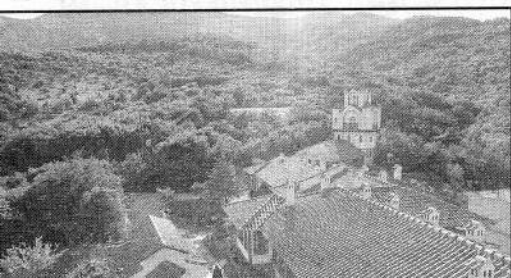
δ) Ματθ. 18, 20 · «ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν», μὲ τὴν ἐξήγηση τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου ὅτι «δύο δὲ καὶ τρεῖς ἐννοοῦνται ὁ ἀνὴρ, ἡ γυνὴ καὶ τὸ τέκνον, καθὼς ἐρμηνεύει ὁ ἱερός Κλήμης ὁ Στρωματεὺς» (ἀλλὰ καὶ ὁ ἱ. Χρυσόστομος καὶ ὁ Θεοδώρητος Κύρου). ³⁰

8. Ὁ δικός μας Ἐπίλογος. Στά προηγούμενα «κυριότερα σημεῖα του Λόγου Γ', ἤτοι περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου» (§Β', 1-7), προτιμήσαμε νά περιλάβουμε αὐτούσια ἀποσπάσματα-λόγια τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, χωρίς δικά μας σχόλια, πού παραθέτουμε κυρίως ὡς σημειώσεις, γιά νά μή διακόπτεται ἡ συνέχεια τοῦ λόγου τοῦ Ἁγίου, ἔστω καί στήν ἀποσπασματική-περιληπτική αὐτή παράθεση. Βέβαια, ὅπως ἔχουμε ἀναφέρει, ὁ λόγος τοῦ Ἁγίου ἐδῶ περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου εἶναι περισσότερο ἔμμεσος, γιατί ἄλλο εἶναι τό ἄμεσο-κύριο θέμα τοῦ Λόγου Γ'. Ὡστόσο καί ἀπό τά θιγόμενα ἢ ἀναπτυσσόμενα ἐδῶ σημεῖα, ἐάν μάλιστα παρατεθοῦν κατά τρόπο συστηματικό, διαφαίνεται ἡ πηγαία ἀγιογραφική, ἱεροκανονική καί ἀγιοπατερική διδασκαλία περί τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου, ὀρθόδοξα νοουμένη καί ἐρμηνευομένη ἀπό τόν Ἁγιο Νικόδημο. Ὅπως δὲ ὅμως αὐτή συμπληρώνεται καί ὀλοκληρώνεται καί ἀπό ἄλλα σχετικά μέ τό Μυστήριο τοῦ Γάμου κείμενα τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, πού εὐρίσκονται διάσπαρτα στά διάφορα Ἔργα Του. Καί ἀκριβῶς, τά κείμενα αὐτά τοῦ Ἁγίου εἶναι πολλά, ὥστε ἐκτιθέμενα συστηματικά μποροῦν ν' ἀποτελέσουν μιά **πλήρη ἀγιονικοδημική πραγματεία γιά τόν Ὁρθόδοξο Γάμο καί μάλιστα γιά τό τόσο παρεξηγημένο σήμερα θέμα τῆς τεκνογονίας.**

Ἴδου εὐκαιρία καί θέμα εἰδικῆς μελέτης-διατριβῆς γιά νέους θεολόγους μεταπτυχιακῶν σπουδῶν, ἀλλά καί γιά ἀγιονικοδημικούς γενικά μελετητές πιστούς στίς ἱερές Ὁρθόδοξες Παραδόσεις, ὅπως ἐκεῖνος καί οἱ Ἁγιοὶ Κολλυβάδες...³¹

Οἱ **ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΣΧΟΛΙΑ** (ὑπ' ἀρ. 6-31), πού ἀκολουθοῦν, συμπληρώνουν οὐσιαστικά τό κείμενο τῆς κυρίας Εἰσηγήσεως, **μάλιστα μέ στοιχεῖα καί χωρία ἰδιαίτερα σημαντικά καί ἰσως γιά πρώτη φορά ἐμφανιζόμενα εὐρύτερα.** Γι' αὐτό συνιστοῦμε καί τῶν Σημειώσεων-Σχολίων τήν προσεκτική μελέτη. (Οἱ Σημειώσεις ὑπ' ἀρ. 1-5 ἢ παρελείφθησαν ὡς «εἰδικές» ἢ περιελήφθησαν στό κείμενο τοῦ συντημένου πρώτου μέρους).

Ἡ νέα ἀνδρῶνα κοινοβιακή **Ἱ. Μονή** τοῦ Ὁσίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου στό Ὄρος Πάικο 16 (Πεντάλοφος-Γουμένισσας Κιλκίς), ὅπου μονάζουν 25 νέοι Μοναχοὶ (ἀρχετοὶ πτυχιούχοι Α.Ε.Ι.).

Ἡ Ἱ. Μ. εἶναι Ἀγιορειτικό Μετόχι τῆς Ἱ. Μ. Σίμωνος Πέτρας.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ-ΣΧΟΛΙΑ

6. Προηγείτο ή έκπομπή «**Κύκλω τῆς τραπέζης σου**», μέ θεματολογία γύρω ἀπό τήν Πολύτεκνη Οἰκογένεια καί τό ἔργο τοῦ Συλλόγου «Πανελλήνια Ἑνωση Φίλων τῶν Πολυτέκνων» (Π.Ε.ΦΙ.Π.), καί σέ ἄμεση συνέχεια ἀκολουθοῦσε ἡ έκπομπή: «**Τό Πρόσωπο καί τό Ἔργο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου τοῦ Ἀγιορείτου**». Καί οἱ δύο έκπομπές ἦσαν «ζωντανές», μέ τή δυνατότητα τηλεφωνικῶν παρεμβάσεων τῶν Ἀκροατῶν καί μέ ἄμεσες ἀπαντήσεις. Οἱ έκπομπές αὐτές συνεχίσθηκαν ἐπί διετία καί διακόπηκαν μέ δική μας πρωτοβουλία, λόγω στενότητος χρόνου, μάλιστα κατά τά διαστήματα παραμονῆς στό Ἅγιο Ὄρος.

7. «Νεορθόδοξοι» νοοῦνται καί καλοῦνται σύγχρονοι νεοτερίζοντες («μοντερνίζοντες») θεολόγοι, λαϊκοί, ἀλλά καί κληρικοί δυστυχῶς, οἱ ὁποιοί ἐπιχειροῦν καί εἰσάγουν «νεότερες» δῆθεν ἐρμηνεῖς τῆς Ἱερᾶς Παραδόσεως τῆς Ἑλληνορθοδοξίας μας, ἰδιαίτερα στά ἀνωτέρω θέματα, ἀλλά καί σέ ἄλλα (λειτουργικές μεταρρυθμίσεις, κατάργηση τοῦ ἱεροῦ ράσου κλπ.). Τό φαινόμενο παρουσιάσθηκε ἔντονο γύρω στή δεκαετία τοῦ 1960 καί ἐξῆς καί συνεχίζεται, ἐνώ ἡ Διοικοῦσα Ἐκκλησία φαίνεται ἀνεκτική καί πάντως ὄχι ἀντιδραστική καί καταδικαστική...

Ἐπώνυμα κατά τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, ὡς δῆθεν μὴ αὐθεντικοῦ φορέως καί ἐρμηνευτοῦ τῶν Ὁρθοδόξων Παραδόσεων, ἔχουν γράψει κυρίως ὁ Χρῆστος Γιανναράς, «θεολόγος» καί καθηγητής Φιλοσοφίας στό Πάντειο Πανεπιστήμιο, ἀλλά καί ὁ Γεώργιος Πατρῶνος, καθηγητής Θεολογικῆς Σχολῆς στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν (ἔδρα Κ. Διαθήκης). Κατά τῶν ἀντορθοδόξων ἀπόψεών τους μέ ἄρθρα καί βιβλία του ἔχει γράψει πολλά ὁ γνωστός λόγιος Μοναχός Γέρων Θεόκλητος Διονυσιάτης, ἀλλά καί ἄλλοι κληρικοί καί λαϊκοί, μεταξύ τῶν ὁποίων οἱ μακαριστοί Ἀρχιμανδρίτες π. Σπυρίδων Μπιλάλης, π. Ἐπιφάνιος Θεοδωρόπουλος, ὁ Σέρβος Ἱερομ. π. Ἀρτέμιος Ραντοσάβλιεβιτς, νῦν Μητροπολίτης Πριζρένης, κ. ἄ. Πρόσφατη, συμπληρωμένη καί βελτιωμένη ἔκδοση τῶν δημοσιευμάτων τοῦ Γ. Θεοκλήτου ἐπιμελήθηκε καί ἔκαμε τό Ἱερό Κοινόβιο Ὁσίου Νικοδήμου (Γουμένισσα 2002) μέ τόν τίτλο: «**Ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἀγιορείτης καί ἡ Νεονικολαϊτική Σχολή**», σελίδες 271. Τά παραθέματα κεμένωνν τοῦ Ἁγίου εἶναι πολλά καί ἀξιόλογα. Γι' αὐτό καί συνιστοῦμε θερμά τό ἔργο καί ἀπό τήν πλευρά αὐτή.

Μέ τόν τίτλο «**Παρερμηνείες τῶν σκοπῶν τοῦ Γάμου**» (καί ἐπίτιτλο: «Προσοχή στά σχετικά βιβλία-μελετήματα») ἐδημοσιεύσαμε καί ἐμεῖς ἄρθρο –μέ ἐπώνυμες ἀναφορές– στό Περιοδικό «Πολύτεκνη Οἰκογένεια», ἀρ. φ. 32, Δεκ. 1986, σ. 10–12, 14–15. Ἐξάλλου μέ τόν τίτλο «**Ὁρθόδοξος Γάμος καί τεκνογονία-πολυτεκνία**» ἐδημοσιεύσαμε στή θρησκευτική Ἐφημ. «Ὁρθόδοξος Τύπος» σειρᾶ δέκα ἄρθρων (Α΄–Γ΄, φ. 1148/10.11.95 κ.έξ.), ὅπου ἐπιχειρήσαμε συστηματική ἀναίρεση τῶν ἀντορθοδόξων ἀπόψεων τῶν «νεορθοδόξων» καί μάλιστα τοῦ τολμηροτέρου καί διαστρεβλωτοῦ τῶν κειμένων τῶν Ἁγίων Πατέρων «θεολόγου» Νικ. Θ. Μπουγάτσου στό βιβλίό του «Ἡ ρύθμιση τῆς τεκνογονίας. Ὁρθόδοξη καί ἑλληνική ἄποψη», ἔκδοση «Ἀποστολικῆς Διακονίας»(!), Ἀθήνα 1994, σελίδες 201. –Τή σειρᾶ τῶν ἄρθρων αὐτῶν διακόψαμε τότε, γιατί ἀναλάβαμε μεγάλη σειρᾶ ἄρθρων στόν «Ὁρθόδοξο Τύπο» κατά τῆς ἐπιχειρουμένης ἀλλαγῆς τοῦ Ὁρθοδόξου Πασχαλίου (Ο. Τ., 9.2.1996 κ.έξ. μέ τόν τίτλο: «**ΚΑΙ ΑΛΛΑΓΗ ΠΑΣΧΑΛΙΟΥ; Κριτική τῆς Πατριαρχικῆς Ἐγκυκλίου ὑπ' ἀρ. 150/26.5.1995**»). Ἐκτοτε δέν διαθέταμε εὐθετο χρόνο γιά συνέχιση τῆς σχετικῆς ἀρθρογραφίας, πού ἐλπίζουμε, σὺν Θεῷ, νά γίνει μέ τή συγγραφή εἰδικῆς μελέτης-βιβλίου. Τό συγκεντρωμένο ὕλικό εἶναι πολύ.

7α. Τό χωρίο «*τίμιος ὁ γάμος ἐν πᾶσι καί ἡ κοίτη ἀμίαντος*» (Ἐβρ. 13, 4) ἐρμηνεύει ὁ Ἅγιος Νικόδημος καί στήν ἐρμηνεία Του τῆς Πρὸς Ἐβραίουσ Ἐπιστολῆς («Ἐρμηνεία εἰς τὰς ΙΔ' Ἐπιστολάς...», τόμος τρίτος, ἐκδ. «Ὁρθόδοξης Κυψέλης», Θεσσαλονίκη 1990, σελ. 737–38, σημ. 301), παραπέμποντας μάλιστα στόν Γ' Λόγο Του τῆς «Χρηστοθείας». Μεταξύ ἄλλων ἀναφέρει ὅτι «οἱ κατά γάμον συναπτόμενοι» πρέπει νά «σιγῶν ὄχι διά φιληδονίαν καί ἀκρασίαν, ἀλλά **διά μόνην παιδοποιίαν...**» (ἔ. ἀ., σ. 738, σημ.). Ἀλλά καί στήν ἐρμηνεία Του τοῦ κεφαλαίου Ζ' τῆς Α' Πρὸς Κορινθίους Ἐπιστολῆς (ἔ. ἀ., τόμος πρῶτος, Θεσσαλονίκη 1989, σ. 459) ἀναφέρει ὁ Ἅγιος τήν ἴδια φράση, ἡ ὁποία, ἐξηγοῦμε, δέν εἶναι προσωπική Του, ἀλλά ἀγιοπατερική, ἀπό πολλοῦσ Ἁγίους Πατέρες κατά λέξη καί κατά νόημα ἀναφερομένη. (Ἔχουμε καταγράψει περί τοῦσ τριάκοντα-30 Ἁγίους Πατέρες καί τά σχετικά χωρία τοῦσ, ἀλλά δέν εἶναι δυνατό νά ἀναφεροῦν ἐδῶ. Βλ. καί προηγουμένη σημ. 7, παράγρ. τρίτη). Ἐδῶ ἐνδεικτικά μεταφέρουμε τή συνοπτική ἀποψη τοῦ συμπατριώτη καί φίλου τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου, Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Παρίου (1721–1813), ἀπό τό βιβλίό Του «Ἐπιτομή εἴτε Συλλογή τῶν θείων τῆς Πίστεως Δογμάτων», Λειψία 1806, κεφ. Ε', «Περί τοῦ τιμίου Γάμου», σελ. 381, ὅπου γράφει:

«Ἔστιν οὖν ὁ γάμος οὐ θεία νομοθεσία, ἤτοι κατὰ τό προηγούμενον τοῦ Θεοῦ θέλημα, ἀλλά συγκατάβασις, κατὰ θείαν οἰκονομίαν γενομένη, προηγουμένως μὲν (=πρῶτα) πρὸς τὴν διὰ τῆς παιδοποιίας τοῦ γένους διαμονήν, ἐπομένως δέ (=ἔπειτα) καί ἵνα σωφροσύνη διὰ τοῦ τιμίου γάμου σώζηται, ἐκάστου τὴν ἰδίαν γυναῖκα ἔχοντος, κατὰ τὴν τοῦ Ἀποστόλου ἔνδοσιν». (Βλ. σχετικά περὶ «προηγουμένου...θελήματος» τῆ βασική σημ. 25).

8. Ἐννοεῖ ἐδῶ ὁ Ἅγιος Νικόδημος τὴν εἰδική θεία Χάρη, πού ἔχει τό Μυστήριον τοῦ Γάμου, «καθὼς τὴν περιέχουν καὶ τὰ ἄλλα Μυστήρια», εἰδική καὶ ἰδιαίτερη θεία Χάρη τό κάθε Μυστήριον. Καὶ ἀκριβῶς, ἡ εἰδική αὐτὴ θεία Χάρη καὶ εὐλογία τοῦ Μυστηρίου τοῦ Γάμου εἶναι ἡ λύση καὶ ἀπαλλαγὴ τοῦ ἀνδρογύνου «ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τῆς πορνείας». Τό ἀντίθετο συμβαίνει, ἐάν ἡ σχέση καὶ ἡ συνάφειά τους δέν εἶναι μέ νόμιμο καὶ εὐλογημένο Γάμο «εἰς Χριστόν καὶ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν» (Ἐφεσ. 5, 32), ἀλλ' εἶναι σχέση ἐξώγαμη καὶ παράνομη. Καὶ τέτοιες παράνομες σχέσεις εἶναι γενικά οἱ ἐξώγαμες σαρκικές σχέσεις, ἀλλά κι ἐκεῖνες τοῦ λεγομένου πολιτικοῦ γάμου.

Ἐπίσης στήν ἴδια κατηγορία τῶν παρανόμων γάμων, χωρίς τὴ μυστηριακή-ἐκκλησιαστική εὐλογία καὶ εἰδική θεία Χάρη, ἀνήκουν καὶ οἱ γάμοι μέ ἄλλοπίστους καὶ ἄλλοδόξους ἢ ἑτεροδόξους καὶ αἰρετικούς, ὅπως εἶναι οἱ λεγόμενοι «μικτοὶ γάμοι», ἔστω καὶ ἂν κάποι-οι ἐπίσκοποι, «κατ' οἰκονομίαν» ἀνοικονόμητη-οἰκουμενιστική, ἐκδίδουν «ἄδειες» ἤδηθεν «εὐλογίας» αὐτῶν τῶν «μικτῶν γάμων», πού εἶναι παράνομοι καὶ διαλυτέοι, ὡς ἀνεπίδεκτοι «εὐλογίας». Ἄλλωστε ἡ «διπλή» τέλεση τοῦ λεγομένου «μικτοῦ γάμου», δηλαδή καὶ ἀπὸ «ὀρθόδοξο» ἱεροουργό καὶ ἀπὸ αἰρετικό (εἴτε παπικό εἴτε προτεσταντικὴ εἴτε μονοφυσίτη ἢ καὶ ραββίνο καὶ χότζα κλπ.) εἶναι προφανῆς ἐμπαιγμός τοῦ Ἐνός Μυστηρίου τοῦ Γάμου καὶ τῆς Μιᾶς Χάριτος-Εὐλογίας. (Βλ. ἸΔ' Ἰ. Καν. Δ' Οἴκουμ., Ἰ. Πηδάλιο, ἐκδ. «Ἀστέρος», Ἀθήναι 1976, σ. 196-97). Ἄς προσέξουν ἰδιαίτερα τόν ἰ. Κανόνα οἱ ἱερολογοῦντες, ἀλλά καὶ οἱ ἱερολογούμενοι, οἱ ὅποιοι δέν εἶναι «ἀνεύθυνοι» γιὰ τὴν τυχόν ἄγνοιά τους. Ἄκυρος εἶναι ὁ παράνομος αὐτός «γάμος» κατὰ τοὺς ἐγκύρους καὶ Ἁγίους Κανονολόγους-ὄχι «οἰκουμενιστές». Ἰδοὺ τί λέγουν:

«...Τό δέ ὀρθόδοξον πρόσωπον, ὁπού ἐπῆρην ἑτερόδοξον καὶ αἰρετικόν, δέν συγχωρεῖται νά κοινωνήσῃ τὰ θεία Μυστήρια, ἀνίσως πρότερον καὶ δέν χωρισθῇ καὶ κανονισθῇ, κατὰ τὴν λγ' ἀπόκρισιν Βαλασμάωνος. Τό αὐτό λέγει καὶ Συμεών ὁ Θεσσαλονίκης (ἀπόκρι. μζ') προσθεῖς ὅτι μόνον εἰς τό τέλος τῆς ζωῆς του νά μεταλαμβάνῃ, γινομένου Εὐχελαίου ὑπὲρ αὐτοῦ, «ἐάν μετανοῇ δηλαδή», ἀλλ' οὔτε μερίδα νά παίρῃ τοῦ τοιοῦτου προσώπου ὁ ἱερεὺς, οὔτε τὰς προσ-

φοράς του και λειτουργίας να δέχεται, ει μὴ μόνον κερὶ καὶ θυμίαμα, καὶ κάποτε (ὄχι πάντοτε δηλαδή) νὰ δίδῃ εἰς αὐτὸ ἅγιασμα (= Ἁγιασμός) καὶ Ἀντίδωρον, καὶ τοῦτο, διὰ νὰ μὴ πέσῃ εἰς ἀπόγνωσιν, καὶ ἐλεημοσύνας νὰ τὸ προστάξῃ νὰ κάμνῃ». (Βλ. ὑπόσημ. 1, σελ. 197, τοῦ Ἰ. Πηδαλίου, ἔ. ἀ.).

9. Κώλυμα νομίμου Γάμου συνιστᾶ ἡ σαρκική συγγένεια καὶ τῶν **πρωτεξαδέλφων**, ἀλλὰ καὶ τῶν **δευτέρων ἐξαδέλφων**, ὅπως καὶ τὸ νὰ «νυμφευθοῦν» δύο ἀδελφοὶ δύο ἀδελφές, «ἐάν ὁ γάμος γίνῃ ταυτόχρονα», πρὶν δῆθεν ὑπάρξῃ συγγένεια! Ἡ δῆθεν «κατ' οἰκονομίαν» ἐπισκοπικὴ ἄδεια εἶναι παράνομη, ἥτοι ἀντικανονική. (Βλ. Ἱερὸν Πηδαλίον, Περὶ Συννοικεσιῶν..., σ. 739 κ.ἐξ.). Μάλιστα ἔχει παρατηρηθῆ διαχρονικὰ ὅτι δέν προκόπτουν οἱ γάμοι μὲ παρόμοια κωλύματα, ἀλλὰ ἢ διαλύονται ἢ ἄλλα σκάνδαλα ἐπισύρει ἡ παρανομία τους, τόσο στοὺς ἰδίους καὶ πρωταιτίους, ὅσο καὶ στὶς οἰκογένειές τους. Ὁ ἀποστολικὸς λόγος· «πᾶσα παράβασις καὶ παρακοή ἔλαβεν ἔνδικον μισθαποδοσίαν» (= τιμωρία· Ἐβρ. 2, 2) ἰσχύει ἀσφαλῶς γενικὰ, ἀλλὰ καὶ εἰδικὰ γιὰ ἁμαρτήματα διαπροσωπικοῦ καὶ κοινωνικοῦ χαρακτήρα, ὅπως εἶναι τὰ προσβάλλοντα τὸ γάμο-οἰκογένεια.

10. Τὸ γράμμα τοῦ ἰ. Κανόνος τοῦ Μ. Βασιλείου ἐννοεῖ ὑπεξουσιότητα νομικῆς ἰσχύος, πού σήμερα τυπικὰ δέν ὑπάρχει ἀκριβῶς. Τὸ πνεῦμα ὅμως τοῦ Κανόνος εἶναι ὅτι πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται ἡ συμφωνία ἢ εὐλογία τῶν γονέων. Διότι ἡ πείρα ἔχει ἀποδείξει ὅτι ἡ δημιουργουμένη ψυχρότητα, ἔστω καὶ μὲ φαινομενικὴ ἀνοχή, τελικὰ δημιουργεῖ ἀποστάσεις καὶ διαστάσεις, ὄχι μόνο μεταξὺ γονέων καὶ μελλονύμφων, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν χωρὶς εὐλογία τῶν γονέων νυμφευομένων. Ὁ ἁγιογραφικὸς λόγος· «Εὐλογία γὰρ πατὴρ στήριζεν οἴκους τέκνων, κατὰρα δὲ μητρός ἐκριζοῖ θεμέλια» (Σοφ. Σειράχ 3, 9) πρέπει νὰ ἐμπνέει τοὺς μελλονύμφους, ὥστε νὰ μὴ περιφρονοῦν, ἀλλὰ νὰ ἐπιδιώκουν τὴν εὐλογία τῶν γονέων τους. Ἡ λαϊκὴ παροιμία: «Ἄν θέλῃ ἡ νύφη κι ὁ γαμπρός, τύφλα νὰ ἔχει ἡ πεθερὰ κι ὁ πεθερός», δέν εἶναι λόγος σοφός καὶ συνετός καὶ πάντως δέν εἶναι χριστιανικός. Ἡ ἀδιαφορία καὶ περιφρόνησις τῆς εὐλογίας τῶν γονέων συχνὰ καταλήγει νὰ εἶναι καὶ νὰ γίνῃ «τύφλα»-σκοτισμός τῶν μελλονύμφων ἢ νεονύμφων. Ἐννοεῖται ὅμως ὅτι τὰ κριτήρια τῶν γονέων, ὅπως καὶ τῶν μελλονύμφων, πρέπει νὰ εἶναι χριστιανικά καὶ ὄχι ἐγωιστικά, προικοθηρικά κλπ. Στὴν τελευταία αὐτὴ περίπτωσις οἱ μελλονύμφοι, ἀντὶ τῆς γνώμης τῶν γονέων τους μὲ κοσμικὸ φρόνημα, νὰ ζητοῦν καὶ νὰ δέχονται τὴν εὐλογία τῶν Πνευματικῶν Πατέρων, Ἱερῶν-Ἐξομολόγων τους.

11. Ἐνῶ ἡ συμφωνία τῶν ἰδίων τῶν μελλονύμφων θεωρεῖται αὐτονόητη, ὥστόσο συμβαίνει κάποτε νά μὴν ὑπάρχει καὶ ὁ γάμος νά «γίνεται» ἔπειτα ἀπὸ πίεση γονέων καὶ συγγενῶν μὲ ἀπρόβλεπτες συνέπειες. Σοφὴ πάντως ἦταν ἡ «τάξη» παλαιῶν Εὐχολογιῶν, πού προέβλεπαν ἐρωταποκρίσεις τοῦ ἱερουργοῦ στοὺς μελλονύμφους: «Θέλεις, γαμβρέ..., τὴν νύμφην...;». Μάλιστα κατὰ τὴ δεκαετία περίπου τοῦ 1980 σέ κεντρικὸ Ἱ. Ναὸ τῶν Ἀθηνῶν ὁ Ἐφημέριος παρεκάλεσε παρευρισκόμενο γέροντα-συνταξιούχο ἱερέα νά τελέσει ἓνα Γάμο, ἐπειδὴ ὁ ἴδιος ὁ Ἐφημέριος ἔπρεπε ἐπειγόντως κάπου νά μεταβῆ. Καὶ ὁ γέρον ἱερεύς, συνηθισμένος νά ἐρωτᾶ, ὑπέβαλε τίς ἐρωτήσεις ἀπὸ μνήμης:

- Θέλεις, γαμβρέ, τὴν νύμφην...;
- Ναί, τὴν θέλω, ἀπάντησε ὁ γαμβρός.
- Θέλεις, νύμφη, τὸν γαμβρόν;
- Ὁχι! ἀπάντησε ἡ νύμφη, τὴν ὁποῖαν εἶχαν πιέσει οἱ γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ τὴν ὁδήγησαν διὰ τῆς βίας στὸν Ἱ. Ναὸ! Τελικὰ ὁ γέρον ἱερεύς ἀρνήθηκε νά τελέσει τὸ Μυστήριον καὶ τότε τουλάχιστο ὁ γάμος δέν ἔγινε! (Τὸ περιστατικὸ ἀνέφερε στό γράφοντα ὁ Ἐφημέριος τοῦ Ἱ. Ναοῦ).

12. Κατὰ λέξη ὁ Ἅγιος γράφει: «*ια'*. Πρέπει νά φυλάττωνται οἱ νεόνυμφοι νά μὴν κοιμηθοῦν μαζί ἐκείνην τὴν ἑσπέραν, διότι ἐκοινωνήσαν τὰ θεῖα Μυστήρια ἀλλὰ τὴν ἐρχομένην ἄλλην ἑσπέραν» (Ἐκδοσὴ 9η, σ. 46β). Ἄλλωστε γι' αὐτὸ ἔχει ἐπικρατήσει ὀρθὰ νά μὴν τελεῖται γάμος κατὰ τὸ Σάββατο, ἐπειδὴ ἔπεται ἡ Κυριακή, μὲ θεῖα Λειτουργία. Καὶ τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ ἡμέρες-παραμονές Ἑορτῶν.

Τὸ ἀναφέρουμε αὐτὸ, γιὰ νά φανῆ ἡ συγκαταβατικὴ τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου στήν εἰδικὴ αὐτὴ περίσταση, ἐνῶ γενικά πρὶν καὶ μετὰ τὴ θεῖα Κοινωνία ἡ πνευματικὴ παράδοση καὶ πρακτικὴ ὀρίζουν τριήμερη ἐγκράτεια, ὅπως καὶ τριήμερη νηστεία πρὶν. Γενικά γιὰ τὴ συζυγικὴ ἐγκράτεια κατὰ τίς ἡμέρες καὶ περιόδους τῶν Νηστειῶν βλ. τὴ σημείωση τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου στὸν ΞΘ' (69ο) Ἱ. Κανόνα τῶν Ἁγίων Ἀποστόλων (Ἱ. Πηδάλιον, ἐκδ. «Ἀστέρως», Ἀθῆναι 1970, σ. 94, σημ. 1).

13. Ὅντως εἶναι βαθύς ὁ συμβολισμὸς τῶν στεφάνων, ὅπως καὶ τοῦ λευκοῦ «*νυφικοῦ*» κλπ., πού δυστυχῶς σήμερα κατήνησαν τύποι παράτυποι καὶ παραπονημένοι. Ἄλλοτε οἱ δίγαμοι καὶ τρίγαμοι δέν «ἑστέφοντο» στήν κεφαλὴ, ἀλλὰ στὸν ὤμο, ἐνῶ σήμερα οὔτε κἀν διδάσκεται καὶ παραδίδεται ἡ συμβολικὴ αὐτὴ τάξη καὶ πράξις τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας. Ἄλλοτε τὰ στέφανα τοποθετοῦνταν στό

οικογενειακό Εικονοστάσι και όρκίζονταν σ' αυτά οι σύζυγοι, ενώ σήμερα ούτε στέφανα ούτε δακτυλίδια τιμώνται ή δεσμεύουν. Και όμως πρέπει να τηρείται ή εκκλησιαστική παράδοση και τάξη, για να φυλάσσεται και να εξασφαλίζεται ή ιερότητα και τό άδιάλυτο του Μυστηρίου του Γάμου.

14. Έδώ έννοεί ό Άγιος γενικά τήν τιμιότητα, τή σεμνότητα, αλλά και τήν έγκράτεια των Άγιων Προπατόρων, τούς όποιους και αναφέρει όνομαστί κατά ζεύγη, ήτοι: Άβραάμ-Σάρρα, Ίσαάκ-Ρεβέκκα, Ίακώβ-Λεία, Ίωσήφ-Άσινέθ, αλλά και τόν Ίώβ. Μάλιστα έξηγεϊ περί του Ίώβ ό Άγιος Νικόδημος ότι «έφοβήθη μήπως εις τήν ήμέραν τής γεννήσεώς του έγινε καμμία άταξία και άμαρτία (κατά τή συνηθισμένη έορτή-χαρά) και δι' αυτήν έπαρχώρησεν ό Θεός να παιδευθή αυτός και να χάση τά τέκνα του...» (Έκδοση 9η, σ. 49α).

Χαρακτηριστικά περί των Άγιων Προπατόρων είναι τά έξής άναφερόμενα από τό Δίδυμο τόν Τυφλό (†398), Άλεξανδρινό εκκλησιαστικό συγγραφέα, σέ έρμηνεία του χωρίου Γένεσ. 16, 1: «Σάρρα δέ γυνή Άβραμ ούκ έτικτεν αυτόν». Γράφει λοιπόν ό Δίδυμος:

«Ούτω συνεβίουν οι άγιοι, ως μή ήδονάς θηράν, αλλά τέκνων χάριν· και γάρ παράδοσις τοιαύτη περί αυτών φέρεται, ότι τότε μόνον συνήεσαν (=συνήρχοντο) ταίς γυναιξίν, ότε καιρόν είχον συλλήψεως· ούτε δέ θηλαζούση ούτε τρεφούση τό βρέφος συνήεσαν ούτε κνοφορούση· έν ουδενί τούτων των καιρών οικείαν (=κατάλληλη, έπιτρεπομένη) ήγούντο τήν σύνοδον. Βεβαίοι δέ και ό Ίακώβ τήν παράδοσιν· έν γάρ πολλών χρόνων δοκιμάσας ότι ούκ άπεδέχετο ή Ραχήλ τεκνώσαι, ούκέτι προσήει (=πλησίαζε) αυτή· εκείνης δ' οιομένης ότι, εάν προσέλθη αυτή, τεκνοί, έλεγεν· “ή δός μοι τέκνα, ει δέ μή, άπόκτεινόν με σύ”. Μή γάρ ούκ ήδει (=έγνώριζε) ότι ούκ ήν Πλάστης ό Ίακώβ; αλλά σύνοδον άπήτει, ως του άγίου παυσαμένου διά τήν ειρημένην αίτίαν, **ίνα μή ματαιουρηγή (!)**. Ός δέ (=έκείνος) προς αυτήν· “μή αντί Θεού σοι έγώ είμι, ός έστέρησέ (σε) καρπόν κοιλίας;”» (Είς τήν Γένεσιν-Τουρα ΙC', 12. ΒΕΠΕΣ 50, σ. 164, στίχ. 24-34). Και για τή Σάρρα λέγει ό Δίδυμος: «Και ή Σάρρα ούν, σοφή και άγία ούσα, είδυία (=γνωρίζουσα) ότι συννευαζομένη ούκ έλαβε κατά γαστρός, άπέσχετο τής προς αυτόν (έν. τόν Άβραάμ) κοινωνίας...» (έ. ά., στίχ. 35-37).

Και ό ίδιος λέγει στό «Υπόμνημα εις τούς Ψαλμούς» (Ψαλμ. 34,9): «Ηρωτώμην ποτέ πώς των άγιών ό γάμος έγινετο άνευ ήδονής -ούχ ότι “τίμιος ό γάμος και άμίαντος ή κοίτη”; Έβρ. 13, 4- και έλεγον ότι οι άγιοι τότε μόνον συνίασι (=συνέρχονται) γαμεταίς, όταν καιρός ή(ν)

συλλήψεως. Μετά σύλληψιν οὐχ ἄπτονται. Ἔλεγον οὖν ὅτι ἡ πρόθεσις αὐτῶν οὐκ ἦν ἡδονή, ἦν θηρεῦσαι ἠβούλοντο, ἀλλά διακονῆσαι τῇ παιδοποιίᾳ. Ἀναγκαίως δέ συνήρτηται καὶ ἡ ἡδονή, οὐ μέντοι αὐτῆς ἔνεκα συνέρχονται... Καὶ ἐπὶ τροφῆς δέ τό αὐτό συμβαίνει ἔστι τρεφόμενος οὐκ ἄλλου χάριν (ἢ) τὴν ὄρεξιν ἀποπληρῶσαι, τοῦ χορτασθῆναι χάριν. Ἐάν δέ παρέπηται καὶ ἡδέα εἶναι τὰ ἐσθιόμενα, οὐ διὰ τοῦτο αὐτὰ αἰρεῖται, ὅτι ἡδέα...» (ΒΕΠΕΣ 46, σ. 179, στ. 29-31).

Τό ιδιαίτερα χαρακτηριστικό στό πρώτο χωρίο τοῦ Διδύμου εἶναι ἡ γνώση περί ἀγόνων ἡμερῶν παλαιότατα καί ἤδη τόν Δ' αἰ. μ.Χ.(!), ἐνῶ ἡ σύγχρονη Ἱατρική πιστεύει ὅτι ἡ «ἀνακάλυψη» τῶν ἀγόνων ἡμερῶν ἔγινε ἀπό τούς ἰατρούς Ogino, Ἰάπωνα, καί Knaus, Αὐστριακό, περί τό 1920. Μάλιστα ὁ Δίδυμος ἀναφέρεται στήν ἐγκράτεια τῶν Ἁγίων Προπατόρων Ἀβραάμ καί Ἰακώβ ἐν γνώσει τοῦ ὅτι οἱ σύζυγοί τους ἦσαν στείρες καί λέγει ὅτι ἀπεῖχον, «*ἴνα μή ματαιοργῶσιν*»! (βλέπε ἀνωτέρω). Τό ἀντίθετο συμβαίνει σήμερα, πού οἱ «νεορθόδοξοι» (βλ. σημ. 7) εἰρωνεύονται τήν ἐγκράτεια, ὅπως καί τήν εὐλογημένη τεκνοποιία καί μάλιστα τήν πολυτεκνία (τήν ὁποία ὁ Ν. Μπουγάτσος χαρακτηρίζει εἰδωλολατρία!).

15. «*Τέκνα πολλά καί καλά*»! Μέ τή φράση αὐτή ὁ Ἅγιος Νικόδημος ἐκφράζει-μεταφράζει τήν ὠραία λέξη «εὐτεκνία», λέξη ἀγιογραφική καί ἐκκλησιαστική, πού περιέχεται καί στήν ἰ. Ἀκολουθία τοῦ Γάμου ὡς εὐχή-αἴτηση: «...*δός αὐτοῖς εὐτεκνίας ἀπόλαυσιν*», πού σημαίνει ἀκριβῶς: «δῶσε τους, Κύριε, τή χαρά-ἀπόλαυση τῶν πολλῶν καί καλῶν παιδιῶν». Ἀλλά στήν ἔννοια-σημασία τῆς λέξεως «εὐτεκνία» θά ἐπανέλθουμε στή σημ. 19, σχολιάζοντας ὠραῖο Τροπάριο-Μεγαλυνάριο τοῦ Ἁγίου Νικοδήμου.

16. Ἀπηχεῖται ἐδῶ ἡ ἀρχαία παροιμία: «*Ἄμαρτῖαι γονέων παιδεύσουσι τέκνα*», πού μπορεῖ κατά τό νόημα νά παραλλαχθῆ ὡς ἔξης «*Ἀσθενοῦντα καί παιδευόμενα ἢ καί ἁμαρτάνοντα τέκνα παιδεύουσι καί καίουσιν γονεῖς*». Ὅχι μέ τήν ἔννοια τῆς τιμωρίας ἀπό τόν Πανάγαθο Θεό, ἀλλά γιατί αἱρεται-ἀναχωρεῖ ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ καί ἡ εὐλογία Του, ὅπου συμβαίνει καί ἐπικρατεῖ ἡ ἁμαρτία, ὅποτε κυριαρχεῖ ὁ δυστυχῆς Διάβολος καί τὰ γεννήματά του, τό κακό καί ἡ δυστυχία!

17. Ὡς «εὐλογία» ἐδῶ νοεῖται κυρίως ἡ λύση τῆς στειρότητας. Βλ. καί μεθεπομένη σημ. 19, ὅπου ἡ λέξη «εὐ-λογία» σημαίνει καί ἀφθονία.

18. Βλ. τήν παράγραφο Β'-1 τοῦ δευτέρου μέρους τῆς Εἰσηγήσεως, καθώς καί τή σημ. 7α («Περί τοῦ τιμίου Γάμου»).

19. Στόν ποιητικό αυτό στίχο: «καί πολυτεκνίαν/όμοῦ καί εὐτεκνίαν» («Χάρισαι, φιλόνηρωπε Ἰησοῦ») οἱ λέξεις «πολυτεκνία» καί «εὐτεκνία» δέν διαστέλλονται-διακρίνονται, ἀλλά ταυτίζονται κατά τό συντακτικό σχῆμα «ἐν διά δυοῖν», μία ἔννοια μέ δύο λέξεις «ποιητική ἀδεία». Ἐκφράζεται «όμοῦ» ἡ ἀναλυτική φράση «τέκνα πολλά καί καλά» (Βλ. σημ. 15).

Ἄλλ' ἐπειδή ἡ ἄγνοια τῆς ὀρθῆς ἔννοιας τῆς λέξεως «εὐ-τεκνία» ὀδηγεῖ σέ παρερμηνεία καί παρανόηση τοῦ εἰδικοῦ καί βασικοῦ σκοποῦ τοῦ Γάμου, τῆς τεκνογονίας-πολυτεκνίας, κρίνουμε ὡς ἐπίκαιρο καί ἀναγκαῖο νά ἐρμηνεύσουμε ἐδῶ ἀναλυτικότερα τή λέξη «εὐ-τεκνία». Πρῶτα πρῶτα πρέπει νά ἐξηγήσουμε καί νά τονίσουμε ὅτι ὁ Ἅγιος Νικόδημος γνωρίζει καλά καί χρησιμοποιεῖ ὀρθά τή λέξη καί ἔννοια «εὐτεκνία», ὅπως ἤδη φάνηκε στίς προηγούμενες χρήσεις τῆς λέξεως. Ἡ συνήθης παρερμηνεία καί παρανόηση ὀφείλεται στό ὅτι τό προθεματικό «εὐ» ὡς πρῶτο συνθετικό ἐκλαμβάνεται ἀπό ἀγνοοῦντας τό εὖρος τῶν σημασιῶν τοῦ ἐπιρρήματος ὡς σημαῖνον μόνο «καλῶς», ἐνῶ σέ πλεῖστες λέξεις προέχει ἡ ἔννοια τοῦ «πολύ-πολλοῦ», συνυπονοουμένης καί τῆς ἔννοιας τοῦ «καλῶς». Ἴδου τί γράφεται σχετικά στό γνωστό μεγάλο Λεξικό τῶν Liddell-Scott-Kωνσταντινίδη: «V. Ἐν συνθέσει ἔχει πάσας τάς σημασίας τοῦ ἐπιρρήματος, ἀλλά συνήθως συνυπονοεῖται μέγεθος, ἀφθονία, εὐτυχία ἢ εὐκολία· οὕτω τά μετ' αὐτοῦ σύνθετα συχνάκις... τοῖς μετὰ τοῦ πολύ συνθέτοις...». Ἔτσι κατά τούς L-S-Kων/ίδη «εὐτεκνία» =τό ἔχειν πολλά ἢ καλά τέκνα, ἐνῶ σέ ἄλλα Λεξικά τό διαζευτικό ἢ ἀντικαθίσταται μέ τό καί καί πάντως προηγεῖται ἡ ἔννοια τοῦ «πολύ». Πρβλ. καί Λεξικά Δημητράκου, Βυζαντίου, Σταματάκου, Ζηκίδη κ. ἄ. Χαρακτηριστική εἶναι ἡ ἔκφραση «εὐτε καί καλῶς», πού σημαίνει «καί πολύ καί καλά». Γιατί δέν θά ἤμποροῦσε νά σημαίνει «καί καλά καί καλά»! Μάλιστα τό Λεξικό Σούδα ἐρμηνεύει τή λέξη «εὐτοκία» =πολύγονος (πολυγονία) καί ὁ Ζηκίδης τό «εὐτεκνος» =ὁ ἔχων πολλά καί καλά τέκνα. Τά αὐτά ἰσχύουν καί γιά τή λέξη «εὐπαιδία», πού ἐναλλάσσεται μέ τή λέξη «εὐτεκνία», ἐνῶ ἡ λέξη «καλλιτεκνία» κυριολεκτεῖται ὄχι στά καλά-ἀγαθά, ἀλλά στά ὠραῖα παιδιά. «Καλλιτεκνία =ἡ καλλονή τέκνων καλλιτεκνος=ὁ ἔχων ὠραῖα τέκνα» (L-S-Kων.).

Ἄλλες λέξεις, ὅπου τό προθεματικό ἐπιρρῆμα «εὐ» σημαίνει σαφῶς τό πολύ εἶναι οἱ ἐπόμενες:

- εὐ-γονία =πολυγονία, εὐτεκνία·
- εὐθηνία =ἀφθονία(«ἄμπελος εὐθηνούσα», Ψαλμ. 127, 3)·
- εὐκαρπία =πολυκαρπία, ἀφθονία καρπῶν, γονιμότητα·
- εὐκληματοῦσα ἄμπελος (Ὡσηέ 10, 1) =μέ πολλή, πλουσία βλάστηση καί καρποφορία·

-εὐ-λογία = ἀφθονία, πλῆθος (ἡ λέξις *λογία* ἐδῶ ἀπό τό ρῆμα *λέγω* = συλλέγω· πρβλ. τή «λογία» = συλλογή χρημάτων τοῦ Ἁγίου Ἀποστόλου Παύλου, Α΄ Κορινθ. 16, 1-2, χάρις τῶν πτωχῶν Χριστιανῶν τῆς Ἱερουσαλήμ·

-εὐπορος = ὁ πολλά, ἀφθονα μέσα διαθέτων, πλούσιος

-εὐσωμος = πολύσαρκος, παχύσαρκος, καί ὄχι ὁ ἔχων καλό σῶμα, εὐμορφος

-εὐφορία = πολλή, ἀφθονη παραγωγή, εὐγονία.

Σημαντική ὅμως εἶναι ἡ χρήση τῆς λέξεως «εὐτεκνία» μέ τήν ἔννοια τῆς πολυτεκνίας καί ἀπό τήν ἀγιογραφική καί ἐκκλησιαστική γλώσσα. Ἔτσι στήν Παλαιά Διαθήκη καί στό βιβλίον Δ΄ Μακκαβαίων 18, 9 ἀπαντᾶται τό χωρίο: «*Τούτων δέ (ἐννοεῖται τῶν 7 παίδων-ἀδελφῶν) ἐνηλίκων γενομένων ἐτελεύτησεν ὁ πατήρ αὐτῶν, μακάριος μὲν ἐκεῖνος· τόν γάρ τῆς εὐτεκνίας βίον (=τά πολλά καί καλά παιδιά) ἐπιζήσας τόν τῆς ἀτεκνίας οὐκ ὠδυνήθη καιρόν*». Ἐπίσης καί περί τῆς προφήτιδος Ἄννης, μητέρας τοῦ Προφήτη Σαμουήλ καί πρὶν στείρας (Α΄ Βασιλειῶν κεφ. 1 καί 2), ὡς εὐλογημένης πλέον μέ τήν ἐπιταπιδία τῆς, ποιητικά γράφει τό Συναξαριακό Δίστιχο (9η Δεκεμβρίου):

«*Τί σοι ἐπαινέσειεν, Ἄννα, τις πλέον;
τό καρτερόφρον ἢ τό τῆς εὐτεκνίας;*»
(=πολυπαιδίας).

Ἄλλά πλέον χαρακτηριστική εἶναι ἡ χρήση τῆς λέξεως «εὐτεκνία» ἀπό τόν ἱερό καί σοφό **Κλήμεντα τόν Ἀλεξανδρέα** στόν «*Παιδαγωγόν Β΄*», ὅπου τό κεφάλαιο Χ(10), ἐκτεινόμενο σέ 14 σελίδες, ἐπιγράφεται: «*Τίνα διαληπτέον περί παιδοποιίας*» (=Τί-ποῖα πρέπει νά περιλάβουμε καί νά ἀναφέρουμε ἰδιαίτερα περί παιδοποιίας-καί γάμου). Ἴδου λοιπόν πῶς ὀρίζει ἐξαρχῆς τόν ἀρχικό καί τελικό σκοπό τοῦ γάμου: «*...Τοῖς δέ γεγαμηκόσι σκοπός ἡ παιδοποιία, τέλος δέ ἡ εὐτεκνία*» (ΒΕΠΕΣ, τόμ. 7, σ. 168, στ. 29). Ἐννοεῖται δέ ἡ «εὐτεκνία» ὡς πολυτεκνία καί ἀπό τά ἐπόμενα. Εἶναι σημαντική ἐδῶ ἡ διάκριση σκοποῦ ἀρχικοῦ καί τελικοῦ: σκέπτομαι-σκοπεύω, θέλω ἀρχικά τήν παιδοποιία ἀποβλέποντας στό τελικό ἀποτέλεσμα, τήν πολυτεκνία. Καί αὐτό ἀπό τήν πλευρά τοῦ προσώπου, ὑποκειμενικά. Γιατί τόσο τό ἀρχικά σκοπούμενο, ἡ παιδοποιία, ὅσο καί τό τελικό ἀποτέλεσμα, ἡ πολυτεκνία, ἀντικειμενικά ἀνήκουν στό Δημιουργό Θεό, στό θέλημα τοῦ Ὁποίου ὁ ἄνθρωπος μπορεῖ καί νά ἀντιταχθῆ, δυστυχῶς, αὐτονομούμενος καί ἀρνούμενος τή θεία εὐλογία καί Χάρι!

20. Τό Νυμφίον τοῦ Γάμου τῆς Κανᾶ ἡ ἐκκλησιαστική-συναξαριακή παράδοση ταυτίζει μέ τό Σίμωνά τό Ζηλωτή, πού εἶναι ὁ Ἀπό-

στολος Ναθαναήλ, από τήν Κανά της Γαλιλαίας. (Βλ. Συναξάριο τῆς 10ης Μαΐου, στό Μηναιό, ἀλλά καί στή μετάφρασή του ἀπό τόν Ἅγιο Νικόδημο, στό Συναξαριστή Του). Γράφει λοιπόν ὁ Ἅγιος Νικόδημος: «Βλέποντας ὁ Σίμων τό θαῦμα τοῦτο (τῆς μεταβολῆς τοῦ ὕδατος σέ οἶνο), ἀφῆκε νύμφην καί γάμον καί ὀσπήτιον καί ἠκολούθησεν εἰς τόν Χριστόν, τόν φίλον καί θαυματουργόν καί νυμφαγωγόν καί νυμφίον τῶν καθαρῶν ψυχῶν». (Στήν Ἱ. Μονή Ξηροποτάμου Ἁγίου Ὁρους ὑπάρχει τοιχογραφία παριστάνουσα τό Σίμωνα-Ναθαναήλ νά ἐγκαταλείπει τή νύμφη καί νά προσχωρεῖ στους Μαθητές-Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ). Ἔτσι στό πρόσωπο τοῦ Σίμωνα ἐκπληρώθηκε ὁ λόγος τοῦ Κυρίου: «Καί πᾶς ὅς ἀφῆκεν οἰκίας ἢ ἀδελφούς ἢ ἀδελφάς ἢ πατέρα ἢ μητέρα ἢ γυναῖκα ἢ τέκνα ἢ ἀγρούς ἔνεκεν τοῦ ὀνόματός μου, ἑκατονταπλασίονα λήψεται καί ζωήν αἰώνιον κληρονομήσει» (Ματθ. 19, 29).

Παρόμοια παραδείγματα ἀπαντῶνται πολλά στους Βίους τῶν Ἁγίων, ὅπως στήν ἴδια κατηγορία κατατάσσονται καί οἱ λεγόμενοι «λευκοί γάμοι», δηλαδή τῶν ἐγκρατευομένων ἐγγάμων, ὅταν ἡ ἐγκράτειά τους, ἀπόλυτη ἢ μερική, γίνεται ἀπό ἀληθινή εὐσέβεια καί σωφροσύνη-παρθενία. «Καλόν ὁ γάμος· ἀλλ' οὐκ ἔχω λέγειν ὅτι καί ὑψηλότερον παρθενίας· οὐδέ γάρ ἄν ἦν τι μέγα ἢ παρθενία μή καλοῦ καλλίων τυγχάνουσα» (Ἁγ. Γρηγ. Θεολ., ΒΕΠΕΣ 60, 57· καί Ρ. Γ. 36, 293Α).

21. Βλ. προηγουμ. σημ. 15 καί 19.

22. Ἡ Ἁγία Γραφή καί οἱ πιστοί τηρητές της, οἱ Ἅγιοι, ὅπως ἐδῶ ὁ «ρακενδύτης», ἀλλά καί «κλαδίτης» (=κλαδοκαλυβίτης) Ἅγιος Νικόδημος, συνιστοῦν πάντοτε τήν αὐτάρκεια καί ὄχι τόν πλοῦτο ἢ τό σύγχρονο καταναλωτισμό-πληθωρισμό. Κλασσικός βέβαια ἐδῶ εἶναι ὁ λόγος τοῦ σοφοῦ-παροικιαστή Σολομώντος: «Μάταιον λόγον καί ψευδῆ μακράν μου ποιήσον· πλοῦτον δέ καί πενίαν μή μοι δῶς, σύνταξον δέ μοι τά δέοντα καί τά αὐτάρκη». (Παροιμ. 24, 22ε-8). «Τά πρὸς τροφήν καί ὄχι τά πρὸς τρυφήν», ὅπως λέγουν οἱ Ἀσκητές. Καί ἀκριβῶς, τήν αὐτάρκεια καί ὀλιγάρκεια ἐξασφαλίζει ἡ εὐσέβεια: «Ἔστι δέ πορισμός μέγας ἡ εὐσέβεια μετά αὐταρκειας.» (Α΄ Τιμόθ. 6, 6). Καί ἡ «αὐτάρκεια» γιά τούς Χριστιανούς δέν ὀρίζεται προσωπικά, ὑποκειμενικά, ἀλλ' ἀγιογραφικά: «Ἔχοντες δέ διατροφάς καί σκεπάσματα, τούτοις ἀρκεσθησόμεθα... » (Α΄ Τιμόθ. 6, 8).

23. Σαφῶς ὁ Ἅγιος Νικόδημος, ὡς αὐθεντικός ἐρμηνευτής καί ἐκφραστής τῆς Ὁρθόδοξης Παραδόσεως, ἀποκλείει τά «ἄσεμνα καί

έρωτικά» ἄσματα ὡς ἄτοπα καὶ ἀνεπίτρεπτα σέ Χριστιανούς. Προβλ., ἐκτός τῶν ὄσων ἀνέφερε ὁ Ἅγιος Νικόδημος χρυσοστομικῶν, καὶ Ἁγ. Γρηγ. Θεολόγου: «...Μὴ τὰ ἄμικτα μίγνυσθαι μήτε εἰς ταυτόν ἄγειν ἐπισκόπους καὶ γελωτοποιούς, εὐχὰς καὶ κρότους, ψαλμωδίας καὶ συναυλίας. Δεῖ γάρ, ὡσπερ τᾶλλα πάντα, οὕτω καὶ τοὺς γάμους τῶν Χριστιανῶν ἔχειν τό εὐχοσμον· κόσμος δέ (=στολισμός) ἢ σεμνότης» (Ἐπιστ. ΣΛΒ´-232. Διοκλεῖ. ΒΕΠΕΣ 60, 336. Ρ. Γ. 37, 376Α).

24. Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικὰς ἀπορίας, τόμ. Δ´, 401-500, ἐκδ. «Ἀποστολικῆς Διακονίας», Ἀθῆναι 1994, σ. 24-26.

25. Εἶναι σημαντικό τό ὅτι ὁ Ἅγιος Νικόδημος ἀναφέροντας τό χωρίο τοῦτο θεολογεῖ βαθύτατα. Διότι ἀνάγει τοὺς λόγους αὐτούς, πού εἶπε ὁ Θεάνθρωπος στοὺς Φαρισαίους γιά τό ἀδιάλυτο τοῦ Γάμου, στόν «ποιήσαντα»-Ποιητή-Δημιουργό, ὑπονοώντας τόν Ἐαυτό Του ὡς Υἱό καὶ Λόγο τοῦ Θεοῦ Πατρός μέ τήν ιδιότητα τοῦ Δημιουργοῦ, ὅπως μᾶς ἀποκάλυψε ὁ πρῶτος Θεολόγος Ἅγιος Ἰωάννης: «Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ Λόγος καὶ ὁ Λόγος ἦν πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Θεὸς ἦν ὁ Λόγος... Πάντα δι' Αὐτοῦ ἐγένετο καὶ χωρὶς Αὐτοῦ ἐγένετο οὐδὲ ἓν ὃ γέγονεν...» (Ἰωάν. 1, 13).

Ὅστος ἡ ἔξαρχῆς («ἀπ' ἀρχῆς») δημιουργία ἀνδρα καὶ γυναίκας δέν καταργεῖ τήν πρωταρχική δημιουργία πρῶτου καὶ μόνοι τοῦ Ἀνθρώπου-Ἀδάμ, ἡ ὁποία ἔχει βαθύτατο θεολογικό νόημα. Ὅπως λοιπόν θεολογοῦν πολλοὶ Ἅγιοι Πατέρες καὶ μάλιστα οἱ Ἅγιοι Μάξιμος ὁ Ὁμολογητὴς καὶ Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός, τό πρωταρχικό καὶ «προηγούμενον θέλημα» τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ ἦταν ἡ δημιουργία μόνοι τοῦ Ἀδάμ ὡς μετέχοντος-μεσάζοντος ὑλικοῦ καὶ πνευματικοῦ κόσμου. Ἡ δημιουργία τῆς γυναίκας-Εὔας ἀπὸ τήν πλευρά τοῦ Ἀδάμ «διὰ τό ὁμοφύες» εἶναι τό «ἐπόμενον θέλημα» τοῦ Θεοῦ καὶ τρόπον τινά «διορθωτικό» ἢ θεραπευτικό τῆς «μελλοντικῆς» πτώσεως τοῦ Ἀνθρώπου-Ἀδάμ, ὁ ὁποῖος γενόμενος μέ τήν παρακοή-πτώση θνητός ὡς «μόνος» θά ἔξαφανιζόταν. Ἰδοὺ πῶς θεολογεῖ καὶ ἀναλύει αὐτή τῆ βαθύτατη «πρωτολογία τοῦ γάμου»(=τά πρῶτα λόγια περὶ γάμου, ὡς προφητευμένου καὶ ὄχι γενομένου στόν Παράδεισο) ὁ Ἅγιος Ἰωάννης ὁ Δαμασκηνός:

«Εἰδὼς δέ ὁ προγνώστης Θεός ὡς ἐν παραβάσει γενήσεται καὶ τῆ φθορᾷ ὑποπεσεῖται (ὁ Ἀδάμ), ἐποίησεν ἐξ αὐτοῦ τό θῆλυ, «βοηθὸν αὐτῷ κατ' αὐτόν», βοηθὸν δέ πρὸς τήν διὰ τῆς γεννήσεως μετὰ τήν παράβασιν τοῦ γένους ἐκ διαδοχῆς σύστασιν...». (Βλ. Ἐκδοσις ἀκριβῆς τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως, Περὶ Προγνώσεως καὶ Προορισμοῦ, ἀπὸ τήν ἔκδοσιν τοῦ Νικ. Ματσούκα, κεί-

μενο-μετάφραση-εισαγωγή-σχόλια, έκδ. Π. Πουρνάρα, Θεσσαλονίκη 1976, σ. 202-204).

Ἐπειδή ὁμως ἴσως ἀπορήσουν κάποιοι γι' αὐτήν ἐδῶ τήν ἀναφορά, πρέπει ν' ἀπαντήσουμε ὅτι χρειάζεται καί πρέπει νά γίνεται, ἐπειδή παρανοεῖται ἡ «πρωτολογία τοῦ Γάμου» στόν Παράδεισο, μάλιστα σήμερα ἀπό τοὺς λεγομένους «νεορθόδοξους» (βλ. σημ. 7), ἀπό τοὺς ὁποίους ὁ Χρ. Γιανναρᾶς χαρακτηρίζει τήν ἀγιοπατερική αὐτή ἄποψη «θεολογική πλάνη τοῦ ἀγγελισμοῦ»!

Βέβαια, δέν εἶναι εὐκόλο σέ μία ἤδη μεγάλη σημείωση νά ἀναπτύξουμε τό μέγα καί βαθύ τοῦτο θέμα, πού ὥστόσο πρέπει νά θίξουμε. Καί ἀκριβῶς, ἡ οὐσία τοῦ θέματος εἶναι, κατά τοὺς Ἁγίους Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι στόν Παράδεισο δέν ἦταν νοητή καί δυνατή ἡ γαμική-σαρκική σχέση Ἄδάμ καί Εὐας, ἐφόσον δέν θά ἀμάρταναν παρακούοντας τή θεία Ἐντολή.

«Πρὸ τῆς ἀμαρτίας οὖν παρθενία ἦν, ἀμόλυντον τηροῦσα τόν χιτῶνα τῆς φύσεως· μετὰ δέ τήν παράβασιν, μετὰ τήν τοῦ θανάτου ἀπόφασιν ὁ γάμος ἀντεισῆχθη... Ἐπεὶ οὖν ἐπὶ διαδοχῇ τοῦ γένους καί ἐπὶ αὐξήσει τῆς φύσεως ὁ τοῦ γάμου ἐδόθη νόμος, τῷ ἀνθρώπῳ ἡδονὴν ἔσπειρε...» (Ἁγιος Ἰωάννης Χρυσόστομος, P.G., 61, 746). Καί ὁμως, ὁ «νεορθόδοξος» Γ. Πατρῶνος στό βιβλίο του «Ὁ γάμος στή θεολογία καί στή ζωή», Ἀθήνα 1981, ἀντίθετα πρὸς τοὺς Ἁγίους Πατέρες γράφει: «Ἐτσι βλέπουμε ἐδῶ ὅτι, ἐνῶ μέσα στόν Παράδεισο τά δύο φύλα (= Ἄδάμ καί Εὐα) συναντῶνται φυσικά καί ἐλεύθερα (ἐν. σαρκικά, σεξουαλικά!), μετὰ τήν πώση ἡ σκηνὴ ἀλλάζει καί ἡ σεξουαλική συνάντηση δημιουργεῖ στόν ἄνθρωπο ἓνα αἶσθημα ντροπῆς καί φόβου» (ἔ. ἀ., σ. 82).

Ἄλλ' ὡς ἀφθαρτοὶ καί ἀθάνατοι, κατά Χάρη καί ὄχι κατά φύση, δέν θά «ἠϋξάνοντο καί ἐπληθύνοντο» διὰ σπερμογονίας, ἀλλά μέ ἄλλο τρόπο, πού ὁ Θεός θά ὄριζε, ἂν ἤθελε τήν αὐξηση καί τόν πληθυσμό τους καί ὡς ἀφθάρτων καί ἀθανάτων. Γιατί ἀσφαλῶς «οὐκ ἂν ἠπόρησεν (ὁ Θεός) ὁδοῦ, δι' ἧς τό τῶν ἀνθρώπων αὐξῆσαι γένος... Πῶς ὁ Ἄδάμ, πῶς δέ ἡ Εὐα μὴ μεσιτεύοντος (=μεσολαβοῦντος) γάμου;» (Ἁγιος Ἀθανάσιος Ἀλεξανδρείας, ΒΕΠΕΣ 33, 214).

Μέ τόν τίτλο «Ἡ πρωτολογία τοῦ γάμου» (κατ' ἀναλογία πρὸς τήν «ἐσχατολογία τοῦ γάμου») ἐδημοσιεύσαμε μελέτη μας, σέ τρεῖς συνέχειες, στήν Ἐφημερίδα «Ὁρθόδοξος Τύπος» (φύλ. 1152/8.12.95, φ. 1154/22.12.95, καί φ. 1155/5.1.96). Βλ. ἀναδημοσίευση στό Περιοδικό «Πολύτεκνη Οἰκογένεια», φ. 81, Μάρτ. 1999, καί φ. 82, Ἰούν. 1999. Ἐδῶ ὁ ἐνδιαφερόμενος μπορεῖ νά ἰδεῖ τά κυριότερα ἀγιοπατερικά χωρία, μάλιστα Μεγάλων Πατέρων.

26. Τό σημαντικότερο τοῦτο χωρίο, ὅπως καί πολλά τῆς Π. Δ. περὶ τοῦ Γάμου, ἔχει περιληφθῆ στήν ἰ. Ἀκολουθία τοῦ Γάμου καί δέν ἐννοεῖ μόνο τήν «ἄρμογή»-ἔνωση δύο προσώπων ὡς μελλονύμφων ἢ νυμφευομένων, ἀλλά καί ὡς παραμενόντων «παρά Κυρίῳ» καί «ἐν Κυρίῳ», συνηροσμένων καί συνηνωμένων ἰσόβια, «συγκλήρωσις τοῦ βίου παντός» (Ἑρ. Μοδεστίνος, Ρωμαῖος νομομαθής). Ὁ Γάμος-Οἰκογένεια ὡς «οἰκοδομή»-«κατ' οἶκον ἐκκλησία» δέν θεμελιώνεται καί οἰκοδομεῖται μόνο ἀπό τόν Κύριο («Ἐάν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον...», Ψαλμ. 126, 1), ἀλλά καί «φυλάσσεται» καί συντηρεῖται ἀπό τόν Κύριο, ἐκτός, Θεός φυλάξοι, ἃν ἔχει ἐξωσθῆ ὁ Κύριος ἀπό τοὺς ἐνοίκους, διότι θέλουν «αὐτονομία», «ἐλευθερία» ἀναρχική καί ἀσύδοτη!... Ἄλλ' ὁ Κύριος δέν ἐνεργεῖ ἐπὶ προσώπων ἀδρανῶν καί ἀνενεργῶν, ἀνελευθέρων δούλων. Θέλει καί ζητεῖ τὴ συνέργεια καί τὴ συμφωνία τῶν τέκνων Του, πού ἐτίμησε καί τιμᾶ μέ τὴν Εἰκόνα Του καί τὴ Χάρη Του τὴν προνοητική καί συντηρητική. Μόνο ἔτσι ζεῖ καί ἀκμάζει ὁ Γάμος «ἐν Κυρίῳ» ὀδεύων καί ἐκτεινόμενος πρὸς τὴν τελειότητα καί τὴ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ. «Ἴδου ἐγὼ καί τὰ παιδιά ἃ μοι ἔδωκεν ὁ Θεός» (Ἡσαΐα 8, 19). Στό χωρίο αὐτό, πού ἔχει συμβολική ἐννοια, ἀποδίδεται καί οἰκογενειακή, τόσο γιὰ τὴν παροῦσα, ὅσο καί γιὰ τὴν μέλλουσα ζωή.

27. Βλ. σημ. 19 γιὰ τὴν ὠραία εἰκόνα τῆς γυναίκα-συζύγου-μητέρας ὡς «ἀμπέλου εὐθηνούσης»-«εὐτεκνούσης».

28. Βλ. σημ. 6 καί 26. Καί ἡ εἰκόνα-παρομοίωση τῶν νιῶν-τέκνων ὡς «νεοφύτων ἐλαιῶν»(=νεαρῶν καί θαλερῶν ἐλαιοδένδρων) εἶναι ὠραιότατη. Καί ὅταν ἡ εἰκόνα ἀπεικονίζει τὴν πραγματικότητα τῆς εὐλογημένης Πολύτεκνης- Ὑπερπολύτεκνης Οἰκογενείας, τότε ἔχουμε τό μέγα θέμα-θέαμα-Θαῦμα! (πού στηρίζει καί προβάλλει ἡ Π.Ε.ΦΙ.Π. Βλ. Περιοδικό τῆς «Πολύτεκνη Οἰκογένεια»).

29. Ὅτι ὁ ὄντως καί κατ' ἐξοχὴν ποιητικὸς αὐτός Ψαλμὸς εἶναι οἰκογενειακός-πολυτεκνικός δέν εἶναι γνώμη καί κρίση τῶν Ἑρμηνευτῶν, ἀλλὰ συμφωνική μελωδία τοῦ ἰδίου τοῦ Ψαλμωδοῦ, ἐνῶ ταυτόχρονα εἶναι καί μεγαλόπνοη καί σπανιότατη Εἰκόνα Μεγάλου Ζωγράφου. Ἀποδίδεται στόν ἐνεργήσαντα τόν ἐπαναπατριισμό τῶν Ἑβραίων ἀπό τὴν βαβυλώνια αἰχμαλωσία καί πρωτοστατήσαντα στήν ἀνοικοδόμησις τοῦ Ναοῦ, τό Ζοροβάβελ (μετά τό 520 π. Χ.).

30. Ἡ σχετικὴ ἐρμηνεία τοῦ ἰ. Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως εὐρίσκειται στό ἔργο του «Στρωματεῖς», βιβλ. Γ', κεφ. Χ-ἀρχή (ΒΕΠΕΣ 8, σ. 34, στίχ. 29-32) καί εἶναι ἡ ἐξῆς: «Τίνες δέ οἱ δύο καί τρεῖς ὑπάρχου-

σιν, ἐν ὀνόματι τοῦ Χριστοῦ συναγόμενοι, παρ' οἷς μέσος ἐστὶν ὁ Κύριος; Ἡ οὐχὶ ἄνδρα καὶ γυναῖκα καὶ τέκνον τοὺς τρεῖς λέγει, ὅτι ἀνδρὶ γυνή διὰ Θεοῦ ἀρμύζεται». Ἐξάλλου ὁ ἱ. Κλήμης στό εἰδικό καὶ ἐκτενές κεφάλαιο Χ τοῦ «Παιδαγωγοῦ Β'», «περὶ παιδοποιίας» (ΒΕΠΕΣ 7, σ. 168, στ. 36–37), ἀναφέρει καὶ τό ἐξῆς σπουδαῖο: «Καὶ κατὰ τοῦτο ὁ ἄνθρωπος εἰκὼν γίνεται τοῦ Θεοῦ, καθὸ εἰς γένεσιν ἀνθρώπου ἄνθρωπος συνεργεῖ!»

Ἐπίσης τὴν ὠραία αὐτὴ ἐρμηνεία τοῦ ἱ. Κλήμεντος περὶ «δύο ἢ τριῶν» ἀναφέρει καὶ ὁ ἱ. Χρυσόστομος μέ ἄλλα λόγια, ἄγνωστο ἂν πρόκειται γιὰ «δάνειο» ἢ γιὰ «κοινό τόπο». Γράφει λοιπόν ὁ ἱ. Χρυσόστομος: «Μυστήριόν ἐστὶν ὁ γάμος. Συνέρχονται οἱ δύο καὶ ποιοῦσιν ἓνα. Ἄν οἱ δύο μὴ γένωνται ἓν, οὐκ ἐργάζονται πολλούς...Γέφυρά ἐστι τό παιδίον». (Ὁμιλία πρὸς Κολασ. ΙΒ', Ρ.Γ. 62, 387–88 καὶ ΕΠΕ 22, 342–44).

Ἄλλὰ καὶ ὁ Θεοδώρητος Κύρου στό παράλληλο χωρίο Ματθ. 19, 5: «...καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν» ἐξηγεῖ ὅτι «σάρξ μία» εἶναι ἡ τοῦ τέκνου. Ἰδοὺ τί λέγει: «...Ὁ γάρ γάμος εἰς ἓν συνάγει τὰ γένη. “Ἔσονται γάρ, φησὶν, οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν”... Διὰ γάρ τῆς γαμικῆς ὁμιλίας εἰς ἕξ ἀμφοῖν βλαστάνει καρπός...» (Εἰς τὰ ἄπορα τῆς θείας Γραφῆς, ἐρώτ. λ', Ρ.Γ. 80, 128 BC).

Ὅστοςο εἶναι παρήγορο καὶ γιὰ τοὺς συναπτομένους σέ νόμιμο καὶ εὐλογημένο γάμο, ἀλλ' ἀκούσια καὶ ἀπρόκλητα ἀτέκνους, ὅτι καὶ «ἐκεῖ ἐστὶν ἐν μέσῳ αὐτῶν» ὁ ἀρμύζων καὶ συνάπτων αὐτοὺς Κύριος (Ματθ. 18, 20), ἐφόσον τό χωρίο αὐτό ἐκλαμβάνεται μέ αὐτὴ τὴν ἔννοια τοῦ Γάμου-Οἰκογενείας. Καὶ ἀσφαλῶς καὶ μετὰ τῶν ἀγάμων καὶ μεμονωμένων εὐρίσκεται ὁ Κύριος, ἐφόσον ἡ ἀγαμία καὶ μόνωσή τους γίνεται «δι' Αὐτόν καὶ ἐν Αὐτῷ», «μόνον ἐν Κυρίῳ» (Α' Κορινθ. 7, 39).

31. Ἐάν ὑπάρξει ἐνδιαφερόμενος θεολόγος, κληρικός ἢ λαϊκός, γιὰ τὴν ἀνάληψη τῆς εἰδικῆς αὐτῆς μελέτης-διατριβῆς, ἄσχετα ἂν θὰ ἐνταχθῆ σέ πανεπιστημιακό πρόγραμμα ἢ ὄχι, ὁ Σύλλογος «ὁ Ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης» (ὁδ. Ἀκαδημίας 78^Α-106 78 Ἀθήνα, τηλ. 010-38.22.586 καὶ FAX:38.39.509) προσφέρεται νά βοηθήσει ἠθικά καὶ ὑλικά. Οἱ τυχόν ἐνδιαφερόμενοι ἠμποροῦν νά ἐπικοινωνήσουν μέ τό Σύλλογο γιὰ σχετικὴ συνεννόηση καὶ συνεργασία.

«Δωρεῖν ἐλάβετε, δωρεῖν δότε» (ὁ Κύριος, Ματθ. 10, 8).
«Μακάριόν ἐστι διδοῦναι μᾶλλον ἢ λαμβάνειν» (ὁ Κύριος, Πράξ. 20, 35).

ΓΙΝΕΤΕ ΚΑΙ ΣΕΙΣ ΦΙΛΟΙ -ΣΥΜΠΑΡΑΣΤΑΤΕΣ

ΤΩΝ ΠΟΛΥΤΕΚΝΩΝ ΣΥΝΕΡΓΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΕ ΤΗΝ Π.Ε.Φ.Π.

Τό ἵπαιτὶ ἡ πρώτη-προτοφανῆς ΥΠΟΓΕΝΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ τῆς χώρας μας (1 μόλις παιδί κατὰ Ἑλληνίδα...)! Τό θέλει καὶ τό ζητεῖ ὁ Δημοουργός μέ τὰ Λόγια Του: «ἄφετε τὰ παιδιά ἔρχεσθαι πρὸς Με...» (Μάρκ. 10, 14. Μὴν τὰ ἐμποδίζετε ἀποφεύγοντάς τα καὶ μὴν τὰ σκανδαλίζετε ἀδιαφορώντάς γι' αὐτά).

Φωτοη Εικόνα του Αγίου «διά χειρὸν» Αγίου Ποζομαίων. Καρπύς - Άγιον Όρος 1979.

Ο ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΣ ΒΙΟΣ ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΤΟΥ ΑΓΙΟΡΕΙΤΟΥ (1749-1809)

Γραμμένος τό 1812-13
ἀπό τόν παραδελφό Του
Ίερομόναχο ΕΥΘΥΜΙΟ
Κριτικό κείμενο, εἰσαγωγή, ἐπιμέλεια:
Άγιορείτου Μοναχοῦ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ (ΜΗΠΑΛΛΗ)

ΕΚΔΟΣΗ ΔΕΚΑΤΗ (10η)
(ἐπανέξιμηνη καὶ βελτιωμένη)
ΑΘΗΝΑΙ 2000

Τοῦ Συλλόγου «Ο ΑΓΙΟΣ
ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ο ΑΓΙΟΡΕΙΤΗΣ»
(Ακαδημίας 78Δ - 106 78 ΑΘΗΝΑΙ
Τηλ. 38.22.586, FAX: 38.39.509)

Στό διπλανό τεῦχος δημοσιεύονται, μαζί μέ τό Βίο τοῦ Ἀγίου, καί τά ἐξῆς: α) Περιστατικά ἀνακαλύψεως τοῦ χειρογράφου τοῦ Γέρο. Εὐθυμίου· β) Εἴκοσι (20) Θαύματα τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου· καί γ) Κατάλογος τῶν «Ἀπάντων»- Συγγραμμάτων τοῦ Ἀγίου, πού ὁ Σύλλογος «ὁ Ἅγιος Νικόδημος...» διαθέτει μέ διβλίοπωλική ἔκπτωση (25-30%) γιά τά Μέλη του καί γιά τούς Φίλους τῶν Πολυτέκνων.

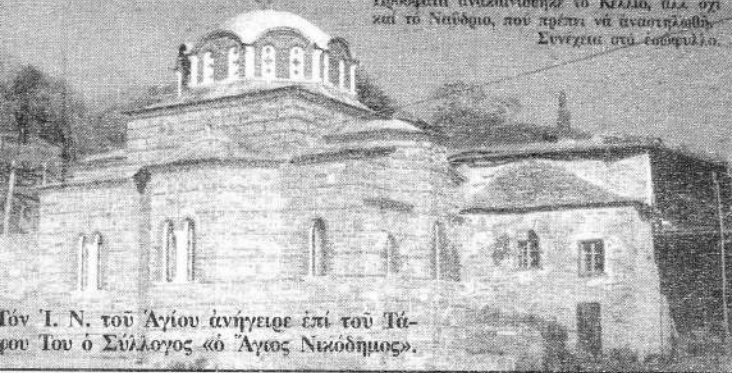
Στή σελ. 2 τοῦ παρόντος ἀναφέρεται ὁ τίτλος σχετικῆς Εἰσηγήσεως, ὅπου παρουσιάζονται πολλά νεότερα στοιχεῖα γιά τόν Ἅγιο Νικόδημο, τό Βιογράφο Του Ἱερομόναχο Εὐθύμιο καί τίς Καλύδες-Κελλία, ὅπου διέμεινε στήν Καψάλα.

Τό σωζόμενο ἐρημοκάλυδο τοῦ Ἀγίου Νικοδήμου στήν Καψάλα καί στό «Ραχών τοῦ Θεωνᾶ». Ἀπέναντι καί ἀριστερά του διακρίνεται τό «Σαράγι»-Καρνές, ἀλλά μεσολαβεῖ «ὁ Λάκος τοῦ Ἁδαιν» («Ἄξιόν ἐστιν»).

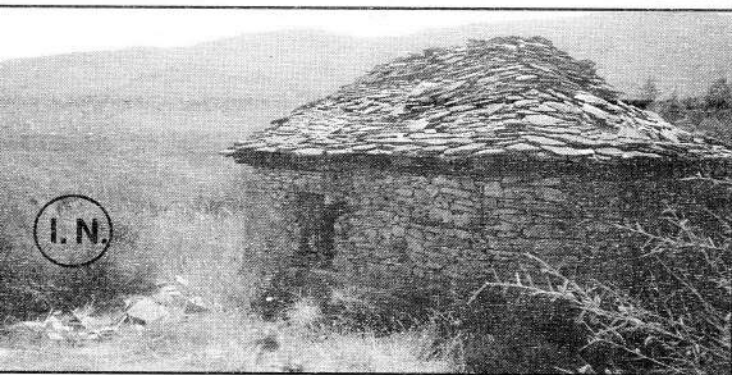
ΕΔΩ, σύν Θεῷ καί τῷ Ἁγίῳ, ὁ Σύλλογος «ὁ Ἅγιος Νικόδημος...» ετοιμάζεται νά ἀναπαλαιώσει-ἀνακαινίσει τό σωζόμενο ἐρημοκάλυδο τοῦ Ἀγίου καί ν' ἀνεγείρει Ἱ. ΝΑΟ ἐπ' ὀνόματι τῶν ΑΓΙΩΝ ΚΟΛΛΥΒΑΔΩΝ (Νικοδήμου, Μακαρίου Κορίνθου-Νοταρᾶ καί Ἀθανασίου Παρίου καί τῆς Ἱ. Συνάξεως τῶν Κολλυβάδων), καθὼς καί τῶν ΚΑΨΑΛΙΩΤΩΝ ΑΓΙΩΝ (Θεοφίλου Μυροβλύτου, Γερασίμου Κεφαλληνίας κ.ἄ.).

ΔΙΑΤΗΛΕΤΑΙ ΔΩΡΕΑΝ
ὑπό τοῦ Ἱ. Ν. τοῦ Ἀγίου.

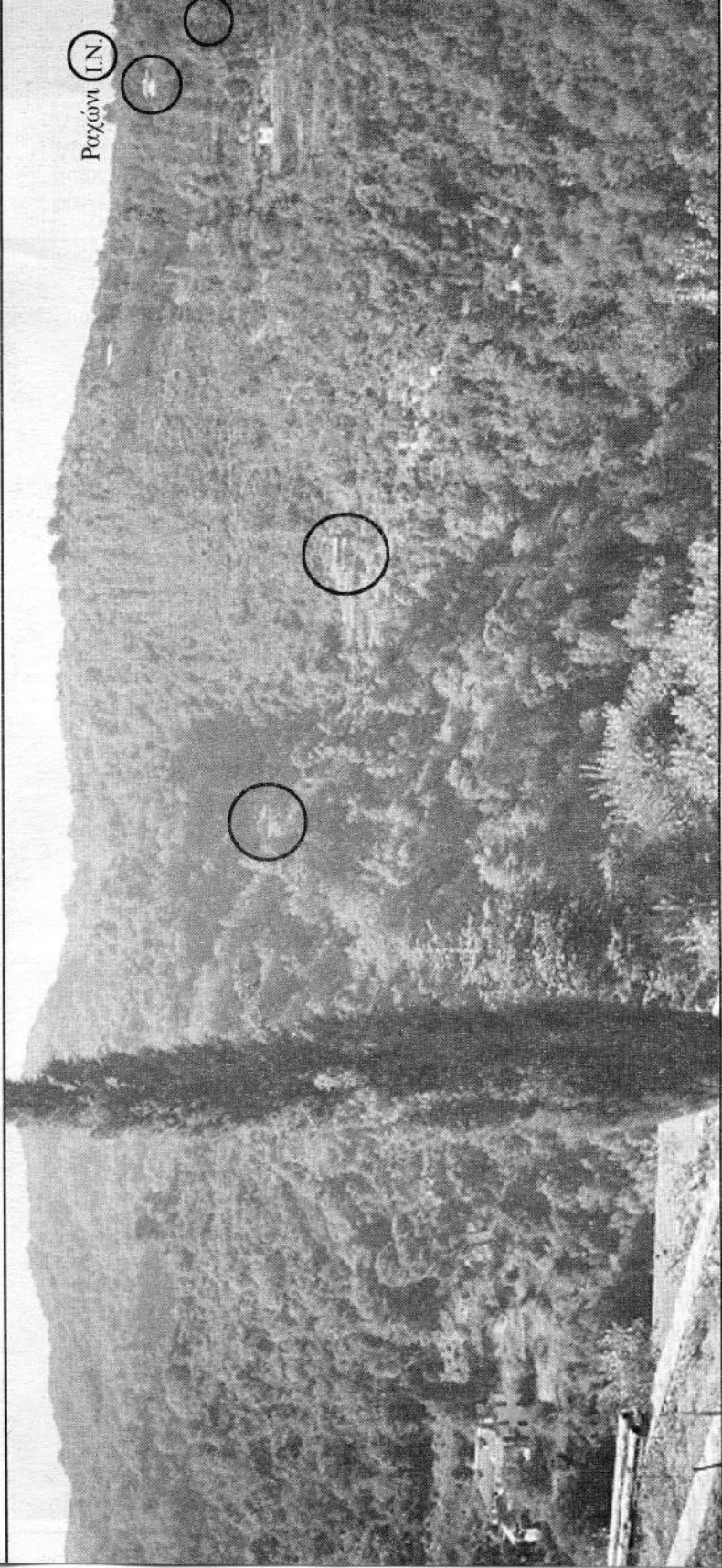
Ὁ πρώτος Ἱ. Ναός τοῦ Ἀγίου εἶναι τῶν Ἱ. Τάφου τοῦ ἀπὸ ἱστορικό Κελλίῳ τῶν Σκουρταίων, ἀπὸ τοῦτο μέρος τῶν Καρνῶν Ἀγίου Ὁρους. Ἀνατολικά διακρίνεται τῆ Ἱ. Ναιόδομο τοῦ Ἀγίου Γεωργίου, ἀρχόν ἱερατικῶν. Περὶοματι ἀνεκαινίσθηκα τό Κελλίῳ, ἀλλ' ὄχι καί τό Ναόδομο, πού πρέπει νά ἀναστραφῆ. Συνεχῆ ἀπὸ ἱστορικό.

Τόν Ἱ. Ν. τοῦ Ἀγίου ἀνεγείρει ἐπὶ τοῦ Ἱ. Ταφου τοῦ ὁ Σύλλογος «ὁ Ἅγιος Νικόδημος».

ΓΙΝΕΤΕ ΚΑΙ ΣΕΙΣ ΚΤΙΤΟΡΕΣ ΤΟΥ Ἱ. ΝΑΟΥ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΚΟΛΛΥΒΑΔΩΝ. - Λογος. Συλλόγου στήν Ἐμπορ. Τράπ. : 321 71 940.

Άποψη τῆς ἐφημερῆς-ἡμερησίου Καψάλας, ὅπου ἀσκήτησε ὁ Ἅγιος Νικόδημος 32 περίπου χρόνια. Ἡ φωτογραφία ἔχει ληφθῆ ἀπὸ τὴν πλευρὰ τῶν Καρῶν καὶ ἀπὸ τὸ Κελλίον «Εὐαγγελισμὸς» - ἐξώστημα Ἰ. Μ. Σίμωνος Πέτρος. Στὸ ἀριστερὸ κάτω ἄκρο διακρίνεται τὸ ἱστορικὸ Κελλίον «Ἄξιόν ἐστιν» καὶ κάτωθεν τοῦ ὑπάρχει λαγκκός-χειμαρῶς, «ὁ Λαγκκὸς τοῦ Ἄδριν», ποῦ συνεχίζεται ἀνατολικά πρὸς τὴ θάλασσα (Ἰ. Μ. Ἰδῆρον). Στὸ κέντρο τῆς φωτογραφίας, δοραιοανατολικά τοῦ «Ἄξιόν ἐστιν», διακρίνεται ἀμφοῖά τὸ Κελλίον «Ἅγιος Βασίλειος»-«Ἄγιος Θεοφίλος». Στὸ κέντρο τῆς φωτογραφίας, δοραιοανατολικά τοῦ «Ἄξιόν ἐστιν», διακρίνεται ἀμφοῖά τὸ Κελλίον «Ἅγιος Βασίλειος»-«Ἄγιος Θεοφίλος», ὅπου διέμεινε ὁ Ἅγιος Νικόδημος καὶ ἔγραψε τὴ «Χρητορήθειά» Του. Ἀπέναντι καὶ ἀνατολικά εἶναι τὸ Κελλίον «Ἅγιος Νικόδημος», ὅπου ἐπίσης διέμεινε ὁ Ἅγιος. Στὸ δοραιοανατολικὸ ἄκρο διακρίνεται ἡ Καλύβη «Νέα Νικοδήμου» καὶ ἄνωθεν τῆς τὸ «Ραζώνι τοῦ Θεωνᾶ», ὅπου τὸ ἐφημοκάλυδο τοῦ Ἁγίου (βλ. σελ. 31 φωτογρ. κάτω). Δέν διακρίνεται τὸ Κελλίον «Εἰσαδία», παλαιὸ «Κυριακὸ» τῆς Παγοκατοοισίνης Σκήτης-Καψάλας, γιατί μερολαοεῖ μικρὴ χαράδρα. Καὶ ἐδῶ διέμεινε ὁ Ἅγιος καὶ ἔγραψε τὸ Ἰ. Πηδάλιο.